

Proefstation
voor de Groenten- en Fruitteelt
onder glas
te Naaldwijk

Grondonderzoek op basis
van het verzadigingsex-
tract.

VII. Grondonderzoek
voor tuinbouwprak-
tijk.

1968

Ir.J.v.d. Ende

2232832

GRONDONDERZOEK OP BASIS VAN HET VERZADIGINGSEXTRACT

VII Grondonderzoek voor de tuinbouwpraktijk

Ir. J. van den Ende

Inhoud

	blz.
Bepalingsmethodieken	2
pH	3
Keukenzout	3
Stikstof	3
Fosfaat	4
Kali	4
Magnesium	4
Mangaan	5
IJzer	6
Aluminium	7
Resultaten	8
pH	8
Keukenzout	10
Stikstof	12
Fosfaat	15
Kali	18
Magnesium	20
Mangaan	22
IJzer	24
Aluminium	25

	blz.
De op het bodemvocht omgerekende $EC_{1:5}$	27
Het op het bodemvocht omgerekende $Cl_{1:5}$	40
Het op het bodemvocht omgerekende $NO_3(1:5)^{-2} U$	46
Het op het bodemvocht omgerekende $K_{1:5}$	51
Het op het bodemvocht omgerekende $Mg_{1:5}$	59
Herhaling van de Mg-Nw- en $Mg_{1:5}$ -analyses	69
Samenhang tussen enerzijds het P_2O_5 -se en het P_2O_5 -de en anderzijds het $P_2O_5(1:5)$ in afhankelijkheid van het vochtgehalte van de verzadigde grond	77
Samenvatting	79
Literatuur	
Bijlagen	
Aanhangsels	
Colorimetrische magnesiumbepaling in 1:5-extracten	
De A-se in afhankelijkheid van de humus-Nw	
Samenhang tussen de A-fs en de $A_{1:8}$	
De betrouwbaarheid van de verschillen tussen enkele correlatie-coëfficiënten	
Samenhang tussen het N-totaal enerzijds en het NO_3 en het „ $NO_3 + NH_4$ ” anderzijds voor verzadigings- en 1:5-extracten	
Samenhang tussen het NO_3 -se en het NO_3 -de-2 u De N-Nw- en K_2O -Nw-waarden van een aantal bijmestmonsters.	

GRONDONDERZOEK OP BASIS VAN HET VERZADIGINGSEXTRACT

VII Grondonderzoek voor de tuinbouwpraktijk

Ir. J. van den Ende

De in dit deel van het verslag beschreven bepalingen werden verricht op het Naaldwijkse laboratorium voor de tuinbouwpraktijk :

DM-monsters : pH, keukenzout, stikstof, fosfaat, kali, magnesium, mangaan, ijzer en aluminium (bepalingen uitgevoerd in januari 1963).

SM-monsters : stikstof (bepaling uitgevoerd in februari 1963).

Behalve de hierboven genoemde negen bepalingen omvatte het Naaldwijkse grondonderzoek voor de tuinbouwpraktijk nog drie bepalingen, namelijk die van organische stof, kalk en gloeirest. De uitkomsten van deze drie bepalingen werden reeds eerder besproken (deel IV van dit verslag).

Bepalingsmethodieken

De bepalingen werden in tweevoud uitgevoerd. Wanneer het verschil tussen de duplo-waarden groter was dan twee maal de door Sonneveld (1962, 1963 en 1964) voor dit verschil gevonden spreiding, dan werd voor het betreffende monster de betreffende bepaling nog een keer uitgevoerd. Van de in dit geval verkregen triplo-waarden werden de twee best overeenstemmende aangehouden.

Keukenzout, stikstof, fosfaat en kali werden bepaald met behulp van de „1 : 5-extracten“, waarmee ook de gloei-rest werd bepaald (zie deel IV). Voor de bepalingen van magnesium, mangaan, ijzer en aluminium werd de grond geëxtraheerd met Morgan's bufferoplossing (100 gram natriumacetaat plus 30 ml ijsazijn oplossen in en aanvullen met gedemineraliseerd water tot 1 liter; pH 4.8; zie Schuffelen et al., 1961) : gedroogde en gemalen grond en bufferoplossing werden in de verhouding van 1 gram : 2.5 ml — de verhouding op 0.5% nauwkeurig — gedurende 30 minuten krachtig geschud; vervolgens werd afgefiltreerd over „Schut V 257“.

De methodieken van de bepalingen van pH, keukenzout (chloride), stikstof (N-totaal), fosfaat en kali zijn reeds in hoofdzaak beschreven in deel V. De methodieken van de bepalingen van magnesium, mangaan en ijzer en aluminium — nog niet eerder in dit verslag beschreven — werden ontleend aan het Laboratorium voor Landbouwscheikunde der Landbouwhogeschool (zie Schuffelen et al., 1961). Bij deze bepalingen werd gebruik gemaakt van een Engel-colorimeter van Kipp. Deze colorimeter was op het laboratorium te Naaldwijk voorzien van een aftapcuvel met een doorsnede van ongeveer 10 mm. Voorts waren de gelatinefilters van de colorimeter vervangen door interferentiefilters van Schott (Den Dekker en Van Dijk, 1960; Engel, 1951).

pH

Gedroogde en gemalen grond en gedemineraliseerd water werden in de volumeverhouding van ongeveer 1 : 4 (scepje grond en 50 ml gedemineraliseerd water) goed geroerd. Na een nacht overstaan werd nogmaals geroerd. Direct hierna werd de pH van de suspensie gemeten (zie deel V). Na opnieuw roeren werd nogmaals gemeten. Verschilden de gevonden waarden meer dan 0.05 pH, dan werden het roeren en meten herhaald. De laatst gevonden waarde werd — afgerond op één decimaal — aangehouden.

Keukenzout

Er werd chloride bepaald, dat werd omgerekend tot keukenzout. De bepalingsmethodiek kwam overeen met de in deel V beschreven chloridebepalingsmethodiek. Met elke serie extracten werd echter slechts één blanco meegenomen. De buret werd afgelezen met een nauwkeurigheid van 0.05 ml.

Ter verkrijging van het aantal mg NaCl per 100 gram stoofdroge grond werden de titratie-uitkomsten in ml mercurinitraatoplossing — na correctie met de blanco — vermenigvuldigd met

$$\frac{n \times 58.4 \times 100}{5} \times \frac{500 + v}{5(100-v)}$$

waarin n = titer mercurinitraatoplossing

v = vochtpercentage van de gedroogde en gemalen grond
(de vochtpercentages zijn vermeld op bijlage 11;
de vochtbepaling is beschreven in deel IV).

Stikstof

De stikstofbepalingsmethodiek kwam overeen met de in de delen V en VI beschreven N-totaal-bepalingsmethodiek. Met elke serie extracten werden twee blanco's meegenomen. De buret werd afgelezen met een nauwkeurigheid van 0.05 ml.

Ter verkrijging van het aantal mg N per 100 gram stoofdroge grond werden de titratie-uitkomsten in ml 0.01 n H₂SO₄ — na correctie met de blanco's — vermenigvuldigd met

$$\frac{n \times 14 \times 100}{5} \times \frac{500 + v}{5(100 - v)}$$

waarin n = titer H₂SO₄

v = vochtpercentage van de ^egrĳdroogde en gemalen grond (zie voorgaande paragraaf).

Fosfaat

De bepalingmethodiek kwam overeen met de in deel V beschreven fosfaatbepalingmethodiek. Van de standaardoplossingen en extracten werd echter ^{2.5}2-5 ml afgepipetteerd. Voorts werden met de extracten geen blanco's meegenomen. Tenslotte was de gebezigde Engel-colorimeter van Kipp op het laboratorium voorzien van een aftapouvet met een doorsnede van ongeveer 10 mm.

Ter verkrijging van het aantal mg P₂O₅ per 100 gram stoofdroge grond werden de verkregen uitkomsten in mg P₂O₅ per liter extract vermenigvuldigd met

$$\frac{1}{2} \times \frac{500 + v}{5(100 - v)} \cdot$$

Kali

De bepalingmethodiek kwam overeen met de in deel V beschreven kaliumbepalingmethodiek.

Ter verkrijging van het aantal mg K₂O per 100 gram stoofdroge grond werden de verkregen uitkomsten in mg K₂O per liter extract vermenigvuldigd met

$$\frac{1}{2} \times \frac{500 + v}{5(100 - v)} \cdot$$

Magnesium

Bij de magnesiumbepaling werden onder andere de volgende reagentia gebruikt :

standaardoplossingen :

oplossingen van magnesiumacetaat in Morgan's bufferoplossing

(0, 10, 20, 40, 60, 80, 100, 120, 150, 170 en 200 mg Mg per liter).

mangaanoplossing :

oplossing van mangaansulfaat in Morgan's bufferoplossing (100 mg Mn per liter).

mengreagens :

340 ml Morgan's bufferoplossing, 50 ml 0.5% nymcel, 150 ml glycerine (s.g. 1.23), 80 ml 0.12% thiazolgeel „Geigy“ en 32 ml mangaanoplossing goed mengen (mengreagens direct voor het gebruik vervaardigen).

De bepaling geschiedde als volgt : van de standaardoplossingen en Morgan's extracten werd 0.2 ml afgepipetteerd; vervolgens werden toegevoegd 4 ml mengreagens (goed mengen) en 2 ml 2.5 n NaOH (goed mengen); een uur later werd met gebruikmaking van een 530-nm-filter de extinctie ten opzichte van een blanco met reagentia gemeten; uit de extincties van de „standaardoplossingen“ werd een factor berekend, waarmee de extincties van de „extracten“ werden herleid tot μpm Mg in het extract; de aldus verkregen uitkomsten werden door vermenigvuldiging met $\frac{250 + v}{2.5(100 - v)}$ gecorrigeerd voor het vochtpercentage van de gedroogde en gemalen grond.

Mangaan

Bij de mangaanbepaling werden onder andere de volgende reagentia gebruikt :

dubbel geconcentreerde bufferoplossing :

200 gram natriumacetaat plus 60 ml ijsazijn oplossen in een aanvullen met gedemineraliseerd water tot 1 liter.

hoofdstandaardoplossing :

20 ml vers en gesteld 0.1 n KMnO_4 toevoegen aan 100 ml gedemineraliseerd water en 8 ml geconcentreerd H_2SO_4 ; zoveel 10% natriumpyrosulfiet toevoegen, dat de paarse kleur net verdwijnt; met twee druppels 65% HNO_3 de overmaat pyrosulfiet verwijderen; 500 ml dubbel geconcentreerde bufferoplossing toevoegen en aanvullen ^{met} gedemineraliseerd water tot 1 liter (de hoofdstandaardoplossing bevat $\frac{20 \times n \times 54.9}{5}$ mg Mn per liter; n = titer KMnO_4).

standaardoplossingen:

verdunningen van de hoofdstandaardoplossing in Morgan's bufferoplossing (onverdund, 3:1, 1:1, 2:3, 3:7, 1:4, 1:9, 1:19 en Morgan's bufferoplossing).

kaliumperjodaatoplossing:

5 gram kaliumperjodaat oplossen in 500 ml gedemineraliseerd water en 100 ml 3n HNO₃ toevoegen.

mengreagens:

600 ml kaliumperjodaatoplossing, 200 ml 8.5% H₃PO₄ en 1800 ml Morgan's bufferoplossing goed mengen.

De bepaling geschiedde als volgt: de Morgan's extracten werden ontkleurd (mengen met Morit SX 1 en tien minuten later affiltreren over "Schut V 257"); van de standaardoplossingen en ontkleurde Morgan's extracten werd 2 ml afgepipetteerd; vervolgens werd 5 ml mengreagens toegevoegd (goed mengen); twintig minuten later werd met gebruikmaking van een 530-nm-filter de extinctie ten opzichte van gedemineraliseerd water gemeten; uit de extincties van de "standaardoplossingen" werd een factor berekend, waarmee de extincties van de "extracten" werden herleid tot dpm Mn in het extract; de aldus verkregen uitkomsten werden door vermenigvuldiging met $\frac{250 + v}{2.5(100-v)}$ gecorrigeerd voor het vochtpercentage van de gedroogde en gemalen grond.

IJzer

Bij de ijzerbepaling werden onder andere de volgende reagentia gebruikt:

hoofdstandaardoplossing (100 mg Fe per liter):

0.7020 gram FeSO₄·(NH₄)₂ SO₄· 6 H₂O oplossen in ongeveer 600 ml Morgan's bufferoplossing; 40 ml 5% hydroxylamine-HCL toevoegen en aanvullen met Morgan's bufferoplossing tot 1 liter (hoofdstandaardoplossing in bruine fles bewaren).

standaardoplossingen:

verdunningen van de hoofdstandaardoplossing in Morgan's bufferoplossing (0,0.5, 1,2,3,4,5,7.5 en 10 mg Fe per liter).

orthophenantroline-oplossing:

1 gram orthophenantroline oplossen in 200 ml alcohol (96% ethanol, gedensatureerd met methanol).

mengreagens:

40 ml ortho-phenantrolino-oplossing mengen met 960 ml Morgan's bufferoplossing.

De bepaling geschiedde als volgt: van de standaardoplossingen en Morgan's extracten werd 3 ml afgepipetteerd; vervolgens werd 0.5 ml 5% hydroxylamine-HCL toegevoegd (goed mengen); vijf minuten later werd 3 ml mengreagens toegevoegd (goed mengen); tien minuten later werd met gebruikmaking van een 530-nm-filter de extinctie ten opzichte van gedemineraliseerd water gemeten; uit de extinctie van de "standaardoplossingen" werd een factor berekend, waarmee de extincties van de "extracten" werden herleid tot dpm Fe in het extract; de aldus verkregen uitkomsten werden door vermenigvuldiging met $\frac{250 + v}{2.5(100-v)}$ gecorrigeerd voor het vochtpercentage van de gedroogde en gemalen grond.

Aluminium

Bij de aluminiumbepaling werden onder andere de volgende reagentia gebruikt:

standaardoplossingen:

oplossingen van kalium-aluminiumaluin in Morgan's bufferoplossing (0, 1, 2, 4, 6, 8 en 10 mg Al per liter).

mengreagens:

60 ml 0.5% nymcel, 30 ml 0.2% aluminon "Merck" en 150 ml Morgan's bufferoplossing goed mengen.

De bepaling geschiedde als volgt: van de standaardoplossingen en Morgan's extracten werd 1 ml afgepipetteerd; vervolgens werd 0.5 ml 5% hydroxylamine-HCL toegevoegd (goed mengen); vijf minuten later werd 5 ml mengreagens toegevoegd (goed mengen); een uur later werd met gebruikmaking van een 530-nm-filter de extinctie ten opzichte van gedemineraliseerd water gemeten; met de extinctie van de "standaardoplossingen" werd een zogenaamde standaardcurve vervaardigd, waarmee de extincties van de "extracten" werden herleid tot dpm Al in het extract; de aldus verkregen uitkomsten werden door vermenigvuldiging met $\frac{250 + v}{2.5(100-v)}$ gecorrigeerd voor het vochtpercentage van de gedroogde en gemalen grond.

RESULTATEN

Bij het bespreken van de analyseresultaten van het Naaldwijkse laboratorium voor de tuinbouwpraktijk zullen de volgende symbolen worden gebruikt:

pH	pH-Nw
keukenzoutgehalte	NaCl-Nw
stikstofgehalte	N-Nw
fosfaatgehalte	P ₂ O ₅ -Nw
kaligehalte	K ₂ O-Nw
magnesiumcijfer	Mg-Nw
mangaancijfer	Mn-Nw
ijzercijfer	Fe-Nw
aluminiumcijfer	Al-Nw

pH

De pH-Nw-waarden van de monsters zijn vermeld op bijlage 1. Een wiskundige verwerking die werd uitgevoerd om voor deze waarden de spreiding "binnen de monsters" te berekenen, leverde de in de volgende tabel vermelde gegevens op (spreiding tevens uitgedrukt als variatie-coëfficiënt).

pH-Nw			
klasse	n	s	vo
- 6.0	13	0.11	2.0 %
6.1-6.5	18	0.08	1.4 %
6.6-6.8	20	0.07	1.0 %
6.9-7.0	19	0.06	0.9 %
7.1-	15	0.09	1.2 %
	85	0.08	1.2 %

Uit de tabel kan de conclusie worden getrokken, dat de variatie-coëfficiënt van de pH-Nw-bepaling (1.2%) bevredigend laag was. Zij was echter hoger dan de variatie-coëfficiënten van de pH-ss- en pH-ds- bepalingen (resp. 0.7% en 0.6%).

In de volgende tabel is een samenvatting van de pH-Nw-waarden weergegeven.

	pH-Nw					
	kasmonsters				buitenmonsters	
	l	h	m		l	h
Z	5.8	7.4	6.5		6.7	7.0
ZK	6.6	7.3	7.0		7.3	7.4
K	6.6	7.4	7.0		7.0	7.6
KV	5.3	6.9	6.3		5.9	6.3
V	5.8	6.9	6.4		4.7	5.5

Berekeningen die werden uitgevoerd om de verbanden vast te stellen tussen enerzijds de pH-Nw, en anderzijds de $pH_{1,15}$, de $pH_{1,15}-2$ u en de pH-ds, leverden de in de volgende tabel vermelde resultaten op.

Verbanden tussen enerzijds de pH-Nw(x) en anderzijds de $pH_{1,15}$, de $pH_{1,15}-2$ u en de pH-ds

	y	formule	r	$s_{y \cdot x}$
kasmonsters	$pH_{1,15}$	$y = 0.783 x + 1.8$	0.903	0.17
	$pH_{1,15} - 2 u$	$y = 0.932 x + 0.6$	0.913	0.17
	pH-ds	$y = 1.022 x - 0.3$	0.964	0.13
kas- en buitenmonsters	$pH_{1,15}$	$y = 0.787 x + 1.8$	0.915	0.18
	$pH_{1,15} - 2 u$	$y = 0.964 x + 0.4$	0.941	0.18
	pH-ds	$y = 1.032 x - 0.4$	0.975	0.12

Uit de tabel blijkt, dat de pH-Nw nauwer was gecorreleerd met de pH-ds dan met de pH_{1,5} of de pH_{1,5}-2u. Dit is begrijpelijk. De pH_{1,5} en de pH_{1,5}-2u hebben namelijk betrekking op extracten en de pH-Nw en de pH-ds op respectievelijk suspensies en verzadigde grond.

Koukenzout

De NaCl-Nw-waarden van de monsters zijn vermeld op bijlage 2. Een wiskundige verwerking die werd uitgevoerd om voor deze waarden de spreiding "binnen de monsters" te berekenen, leverde de in de volgende tabel vermelde gegevens op (spreiding tevens uitgedrukt als variatie-coëfficiënt).

NaCl-Nw			
klasse	n	s	vo
- 17	18	1.4	10.9 %
18- 26	16	2.0	9.2 %
27- 37	17	1.7	5.7 %
38- 53	18	2.3	5.2 %
54-	16	2.7	3.7 %
	85	2.1	5.7 %

Uit de tabel kan de conclusie worden getrokken, dat de variatie-coëfficiënt van de NaCl-Nw-bepaling (5.7 %) bevredigend laag was. Zij was echter hoger dan de variatie-coëfficiënt van de Cl_{1,5}-bepaling (3.4 %).

In de volgende tabel is een samenvatting van de NaCl-Nw-waarden weergegeven.

NaCl-Nw					
	kasmonsters			buitenmonsters	
	l	h	m	l	h
Z	8	46	25	8	15
ZK	13	46	23	10	13
K	14	75	34	10	13
KV	29	90	49	14	17
V	32	107	65	24	36

Een berekening die werd uitgevoerd om het verband tussen het NaCl-Nw en het $Cl_{1,5}$ vast te stellen, leverde de in de volgende tabel vermelde resultaten op.

Verband tussen het NaCl-Nw (x) en het $Cl_{1,5}$ (y).			
	formule	r	s_{y-x}
kasmonsters	$y = 0.0315 x - 0.02$	0.991	0.09
kas- en buitenmonsters	$y = 0.0318 x - 0.03$	0.993	0.09

De regressie-coëfficiënten weken zeer betrouwbaar af van de verwachte waarde ($2:58.5 = 0.0342$). De intercepten weken respectievelijk bijna betrouwbaar en zeer betrouwbaar van nul af.

Uit de tabel blijkt, dat de gevonden formules afwijken van de formule die mocht worden verwacht ($y = 0.0342 x$). Dit kan voor een meer of minder groot deel veroorzaakt zijn door zogenaamde niveauverschillen van de bepalingen. Door berekening van het verband tussen de eerste en de tweede waarde van de NaCl-Nw-duplo's - deze waarden werden bij afzonderlijke gelegenheden vastgesteld - is nagegaan, of er zich bij de NaCl-Nw-bepaling niveauverschillen hebben voorgedaan.

Uit de volgende formule blijkt, dat dit inderdaad het geval is geweest:

$$y = 0.978 x + 1.8 \qquad r = 0.993$$

waarin: x = eerste waarde van de NaCl-Nw-duplo's

y = tweede waarde van de NaCl-Nw-duplo's

regressie-coëfficiënt bijna betrouwbaar afwijkend van één intercept zeer betrouw afwijkend van nul.

Stikstof

De N-Nw-waarden van de monsters zijn vermeld op bijlage 3. Een wiskundige verwerking die werd uitgevoerd om voor deze waarden de spreiding "binnen de monsters" te berekenen, leverde de in de volgende tabel vermelde gegevens op (spreiding tevens uitgedrukt als variatie-coëfficiënt).

N-Nw			
klasse	n	s	vo
- 5.8	17	0.7	17.3%
5.9 - 8.0	17	0.8	11.5%
8.1 -11.5	17	1.0	11.0%
11.6 -16.8	18	0.9	6.2%
16.9 -	16	1.5	6.5%
	85	1.0	8.9 %

De variatie-coëfficiënt van de N-Nw-bepaling (8.9%) was belangrijk hoger dan de variatie-coëfficiënt van de N-totaal_{1,5}-²-bepaling (3.9%). Zij heeft niettemin aan redelijke eisen voldaan.

In de volgende tabel is een samenvatting van de N-Nw-waarden weergegeven.

	N-Nw					
	kasmonsters			buitenmonsters		
	l	h	m	l	h	
Z	5.6	16.6	10.2	3.4	12.5	
ZK	3.4	10.7	6.8	1.4	6.4	
K	3.0	16.6	10.0	3.1	4.5	
KV	5.2	24.5	12.7	2.2	9.9	
V	3.4	43.7	21.3	7.6	19.1	

Zoals in deel I van dit verslag is medegedeeld, zijn de warenhuizen waarin de grondmonsters zijn gestoken, uitgezocht aan de hand van de analysecijfers van het op het Proefstation lopende bijnestonderzoek. Hierbij werd er onder andere naar gestreefd, dat de per grondsoort gemiddelde N-Nw-waarden van de kasmonsters zich tot elkaar zouden verhouden volgens de formule "2 humus-Nw + 15". Voor de ZK-, K-, KV- en V-monsters is dit vrij goed gelukt. Het gemiddelde van de N-Nw-waarden van de Z-monsters was evenwel relatief hoog. Vandaar dat de $\text{NO}_3\text{-fe-}$, $\text{NO}_3\text{-se-}$ en $\text{NO}_3\text{-de-2u-}$ waarden van de Z-monsters ten opzichte van die van de ZK-, K-, KV- en V-monsters gemiddeld hoog waren (zie de delen V en VI).

Een berekening die werd uitgevoerd om het verband tussen het N-Nw en het N-totaal_{1,15}-2u vast te stellen, leverde de in de volgende tabel vermelde resultaten op.

Verband tussen het N-Nw (x) en het N-totaal _{1,15} -2u (y).			
	formule	r	$s_{y \cdot x}$
kasmonsters	$y = 0.129 x + 0.16$	0.984	0.17
kas- en buitenmonsters	$y = 0.130 x + 0.16$	0.985	0.17

De regressie-coëfficiënten weken zeer betrouwbaar af van de verwachte waarde ($2:14 = 0.143$). De intercepten weken zeer betrouwbaar van nul af.

Uit de tabel blijkt, dat de gevonden formules afwijken van de formule die mocht worden verwacht ($y = 0.143 x$). Dit kan voor een meer of minder groot deel veroorzaakt zijn door niveauverschillen van de bepalingen. Door berekening van het verband tussen de eerste en de tweede waarde van de N-Nw-duplo's - deze waarden werden bij afzonderlijke gelegenheden vastgesteld - is nagegaan, of er zich bij de N-Nw-bepaling niveauverschillen hebben voorgedaan. Uit de volgende formule blijkt, dat dit inderdaad het geval is geweest:

$$y = 0.960 x + 0.9 \quad r = 0.983$$

waarin x = eerste waarde van de N-Nw-duplo's

y = tweede waarde van de N-Nw-duplo's

regressie-coëfficiënt betrouwbaar afwijkend van één; intercept zeer betrouwbaar afwijkend van nul.

Berekeningen die werden uitgevoerd om de verbanden vast te stellen tussen enerzijds het N-Nw en anderzijds het N-totaal_{1:5}, het " $\text{NH}_4 + \text{NO}_3$ "_(1:5) en het NO_3 (1:5)^{-2u}, leverden de in de volgende tabel vermelde resultaten op.

Verbanden tussen enerzijds het N-Nw (x) en anderzijds het N-totaal _{1:5} , het " $\text{NH}_4 + \text{NO}_3$ " _(1:5) en het NO_3 (1:5) ^{-2u} .				
	y	formule	r	$r_{y,x}$
kasmonsters	N-totaal _{1:5}	$y = 0.125 x + 0.04$	0.980	0.19
	" $\text{NH}_4 + \text{NO}_3$ " _(1:5)	$y = 0.141 x + 0.01$	0.981	0.21
	NO_3 (1:5) ^{-2u}	$y = 0.133 x + 0.05$	0.982	0.19
kas- en buitenmonsters	N-totaal _{1:5}	$y = 0.126 x + 0.02$	0.982	0.18
	" $\text{NH}_4 + \text{NO}_3$ " _(1:5)	$y = 0.141 x + 0.02$	0.982	0.20
	NO_3 (1:5) ^{-2u}	$y = 0.133 x + 0.05$	0.983	0.18

Zoals de tabel laat zien, kwamen de formules voor " $\text{NH}_4 + \text{NO}_3$ "_(1:5) nauw overeen met $y = 0.143 x$.

De SM-monsters waren bestemd om vast te stellen, of er tijdens de bewaring in de koelcel in de PE-, VZ- en DM- monsters stikstofmineralisatie is opgetreden. Het in water oplosbare stikstofgehalte van de SM-monsters werd bepaald op de in het hoofdstuk "Bepalingsmethodieken" aangegeven wijze. De gehalten werden evenwel uitgedrukt op de luchtdroge grond (titratie-uitkomsten niet vermenigvuldigd met $\frac{500 + v}{500 - 5v}$). Zij zijn vermeld op bijlage 10. Op deze bijlage zijn tevens vermeld de op de luchtdroge grond uitgedrukte stikstofgehalten van de DM-monsters. De stikstofgehalten van zowel de SM- als de DM-monsters bedroegen gemiddeld 11.0 mg per 100 gram luchtdroge grond. Hieruit kan de conclusie worden getrokken, dat er tijdens de bewaring in de koelcel in de PE-, VZ- en DM-monsters geen stikstofmineralisatie van betekenis is opgetreden.

Fosfaat

De $P_2 O_5$ -Nw-waarden van de monsters zijn vermeld op bijlage 4. Een wiskundige verwerking die werd uitgevoerd om voor deze waarden de spreiding "binnen de monsters" te berekenen, leverde de in de volgende tabel vermelde gegevens op (spreiding tevens uitgedrukt als variatie-coëfficiënt).

$P_2 O_5 - Nw$			
klasse	n	s	vo
- 3.0	16	0.3	15.1 %
3.1 - 4.2	17	0.4	11.5 %
4.3 - 4.9	17	0.4	8.9 %
5.0 - 6.5	17	0.5	8.5 %
6.6 -	13	0.5	6.0 %
	80	0.4	9.1 %

Voor vijf van de monsters
- monsters 212 en V8, 10, 15 en 17 -
werd de $P_2 O_5$ - Nw-bepaling slechts in
enkelvoud uitgevoerd.

De variatie-coëfficiënt van de $P_2 O_5$ -Nw-bepaling (9.1%) was belangrijk hoger dan de variatie-coëfficiënt van de $P_2 O_5(1:5)$ -bepaling (3.0%).

Zij heeft niettemin aan redelijke eisen voldaan.

In de volgende tabel is een samenvatting van de P_2O_5 -Nw-waarden weergegeven.

	P_2O_5 -Nw					
	kasmonsters			buitenmonsters		
	l	h	m	l	h	
Z	2.8	7.9	4.9	4.2	5.2	
ZK	1.3	8.3	4.8	2.4	4.5	
K	1.5	8.1	4.2	3.1	5.9	
KV	1.2	8.2	4.2	1.9	4.2	
V	1.4	18.3	6.6	3.2	12.0	

De per grondsoort gemiddelde P_2O_5 -Nw-waarden van de kasmonsters verschilden betrekkelijk weinig van elkaar. Zij kunnen evenwel als volgt van laag naar hoog worden ingedeeld :

K + KV Z + ZH V

Een dergelijke indeling van de per grondsoort gemiddelde P_2O_5 -se- en P_2O_5 -de-waarden van de kasmonsters geeft voor wat de V-monsters betreft een ander beeld te zien (zie de delen V en VI) :

K + KV V Z + ZK

Een berekening die werd uitgevoerd om het verband tussen het P_2O_5 -Nw en het $P_2O_5(1:5)$ vast te stellen, leverde de in de volgende tabel vermelde resultaten op.

Een berekening die werd uitgevoerd om het verband tussen het P_2O_5 -Nw en het $P_2O_5(1:5)$ vast te stellen, leverde de in de volgende tabel vermelde resultaten op.

Verband tussen het P_2O_5 -Nw(x) en het $P_2O_5(1:5)(y)$			
	formule	r	$s_{y.x}$
kasmonsters	$y = 2.145 x + 0.6$	0.956	1.6
kas- en buitenmonsters	$y = 2.139 x + 0.6$	0.958	1.6

De regressie-coëfficiënten weken respectievelijk bijna betrouwbaar en betrouwbaar af van de verwachte waarde (= 2). De intercepten weken zeer betrouwbaar van nul af.

Uit de tabel blijkt, dat de gevonden formules afwijken van de formule die mocht worden verwacht ($y = 2 x$). Dit kan voor een meer of minder groot deel veroorzaakt zijn door niveauverschillen van de bepalingen. Uit de volgende gemiddelde waarden (mg P_2O_5 per 100 gram stoofdroge grond) blijkt, dat er zich bij de P_2O_5 -Nw-bepaling niveauverschillen hebben voorgedaan :

eerste waarde van de P_2O_5 -Nw-duplo's	4.9
tweede waarde van de P_2O_5 -Nw-duplo's	4.4
(voor 69 monsters was de eerste waarde hoger dan de tweede en voor 4 monsters was zij lager; voor 7 monsters waren de eerste en tweede waarde gelijk aan elkaar; voor 5 monsters werd de P_2O_5 -Nw-bepaling in enkelvoud uitgevoerd).	

Kali

De K_2O-Nw -waarden van de monsters zijn vermeld op bijlage 5. Een wiskundige verwerking die werd uitgevoerd om voor deze waarden de spreiding "binnen de monsters" te berekenen, leverde de in de volgende tabel vermelde gegevens op (spreiding tevens uitgedrukt als variatie-coëfficiënt).

K_2O-Nw			
klasse	n	s	vg
- 13.0	17	0.4	4.6 %
13.1 - 18.0	17	0.1	7.2 %
18.1 - 24.1	17	1.3	6.2 %
24.2 - 33.0	17	1.5	5.5 %
33.1 -	17	2.0	4.5 %
	85	1.4	5.8 %

Uit de tabel kan de conclusie worden getrokken, dat de variatie-coëfficiënt van de K_2O-Nw -bepaling (5.8%) bevredigend laag was. Zij was echter hoger dan de variatie-coëfficiënt van de $K_{1,5}$ -bepaling (2.3 %).

In de volgende tabel is een samenvatting van de K_2O-Nw -waarden weergegeven.

	K_2O-Nw				
	kasmonsters			buitenmonsters	
	l	h	m	l	h
Z	3.8	36.4	21.1	14.9	27.2
ZK	7.6	30.2	16.9	5.5	7.7
K	7.5	28.4	19.5	6.7	13.8
KV	12.0	40.7	29.6	5.4	12.8
V	18.2	61.5	39.6	8.8	12.2

Zoals in deel I van dit verslag is medegedeeld, zijn de warenhuizen waarin de grondmonsters zijn gestoken, uitgezocht aan de hand van de analysecijfers van het op het Proefstation lopende bijmestonderzoek. Hierbij werd er onder andere naar gestreefd, dat de per grondsoort gemiddelde K_2O-Nw -waarden van de kasmonsters zich tot elkaar zouden verhouden volgens de formule "2 humus-Nw + 15". Voor de ZK-, K-, KV- en V-monsters is dit vrij goed gelukt. Het gemiddelde van de K_2O-Nw -waarden van de Z-monsters was evenwel relatief hoog. Vandaar dat de K- fe-, K- se- en K- de - waarden van de Z-monsters ten opzichte van die van de ZK-, K-, KV- en V-monsters gemiddeld hoog waren (zie de delen V en VI).

Een berekening die werd uitgevoerd om het verband tussen het K_2O-Nw en het $K_{1,5}$ vast te stellen, leverde de in de volgende tabel vermelde resultaten op.

Verband tussen het K_2O-Nw (x) en het $K_{1,5}$ (y)			
	formule	r	$s_{y.x}$
kasmonsters	$y = 0.0411 x + 0.06$	0.990	0.07
kas- en buitenmonsters	$y = 0.0414 x + 0.05$	0.990	0.08

De regressie-coëfficiënten weken respectievelijk betrouwbaar en bijna betrouwbaar af van de verwachte waarde ($2:47.1 = 0.0425$). De intercepten weken zeer betrouwbaar van nul af.

Uit de tabel blijkt, dat de gevonden formules afwijken van de formule die mocht worden verwacht ($y = 0.0425 x$). Dit kan voor een meer of minder groot deel veroorzaakt zijn door niveauverschillen van de bepalingen.

Magnesium

De Mg-Nw-waarden van de monsters zijn vermeld op bijlage 6. Een wiskundige verwerking die werd uitgevoerd om voor deze waarden de spreiding "binnen de monsters" te berekenen, leverde de in de volgende tabel vermelde gegevens op (spreiding tevens uitgedrukt als variatie-coëfficiënt).

Mg-Nw			
klasse	n	s	vo
- 125	18	6	5.0%
126 - 170	16	6	4.2%
171 - 225	15	11	5.6 %
226 - 350	20	18	6.3%
351 -	16	20	4.8 %
	85	14	5.9%

Uit de tabel kan de conclusie worden getrokken, dat de variatie-coëfficiënt van de Mg-Nw-bepaling (5.9%) bevredigend laag was.

In de volgende tabel is een samenvatting van de Mg-Nw-waarden weergegeven.

	Mg-Nw					
	kasmonsters			buitenmonsters		
	l	h	m	l	h	
Z	97	168	126	79	132	
ZK	98	221	151	98	120	
K	129	310	220	114	130	
KV	173	401	312	177	194	
V	274	545	403	169	238	

De correlatie tussen het Mg-Nw en het Mg_{1,5} was betrekkelijk gering (r = 0.767). Dit zal daardoor veroorzaakt zijn, dat bij de Mg-Nw-bepaling de Morgan's bufferoplossing des te meer magnesium van het adsorptiecomplex zal hebben verdrongen, naarmate dit groter was.

Vandaar dat ook de correlaties werden berekend tussen het Mg-Nw en de humus-Kp en tussen het Mg-Nw en het lutumgehalte. Tevens werden tussen enerzijds het Mg-Nw en anderzijds het Mg_{1,5}, de humus-Kp en het lutumgehalte de multipele correlaties berekend. De resultaten van deze berekeningen zijn vermeld in de volgende tabel.

Verbanden tussen enerzijds het Mg-Nw (y) en anderzijds het Mg_{1,5}(x), de humus-Kp (p) en het lutumgehalte (q).

formule(kasmonsters)	r of R
$y = 11.93 p + 107.6$	0.888
$y = 98.0 x + 79.6$	0.767
$y = 8.13 q + 99.7$	0.721
$y = 9.50 p + 3.56 q + 72.7$	0.925
$y = 9.20 p + 37.7 x + 75.9$	0.913
$y = 73.6 x + 5.65 q + 21.1$	0.896
$y = 6.65 p + 3.63 q + 38.7 x + 39.4$	0.950

Zowel de toevoeging van q aan p als de toevoeging van x aan p geven een zeer betrouwbaar betere verklaring van y. Ook de toevoeging van q aan x gaf een zeer betrouwbare betere verklaring en eveneens de toevoeging van x aan p en q.

Zoals uit de tabel blijkt, was de correlatie tussen de humus-Kp en het Mg-Nw belangrijk nauwer dan de correlatie tussen het Mg_{1,5} en het Mg-Nw. De correlatie tussen het lutumgehalte en het Mg-Nw was iets minder nauw.

De R-waarden in bovenstaande tabel zijn hoger tot belangrijk hoger dan de r-waarden.

De R-waarde van de laatste formule kan zeer hoog worden genoemd. Een nadeel van deze formule is evenwel, dat het $Mg_{1,5}$ en de humus-Kp in belangrijke mate met elkaar waren gecorreleerd ($r_{px} = 0.690$; de waarden voor r_{pq} en r_{xq} waren respectievelijk 0.573 en 0.382). Ook de vijfde formule heeft dit nadeel.

Het is niet onmogelijk, dat de Morgan's bufferoplossing ook magnesium heeft vrijgemaakt uit calcium-magnesiumcarbonaat. Vandaar dat ook een multipele correlatie werd berekend, tussen enerzijds het Mg-Nw en anderzijds het $Mg_{1,5}$, de humus-Kp en de kalk-Kp. Het resultaat van deze berekening is vermeld in de volgende tabel.

Verbanden tussen enerzijds het Mg-Nw (y) en anderzijds het $Mg_{1,5}$ (x), de humus-Kp(p) en de kalk-Kp (u).	
formule(kasmonsters)	r of R
$y = - 15.2 u + 262.6$	- 0.212
$y = 9.98 p + 37.6 x + 10.60 u + 52.7$	0.924

De toevoeging van u aan p en x gaf een zeer betrouwbare betere verklaring van y.

De laatste formule van deze tabel houdt een bevestiging in voor de veronderstelling, dat de Morgan's bufferoplossing magnesium heeft vrijgemaakt uit calcium-magnesiumcarbonaat.

Mangaan

De Mn-Nw-waarden van de monsters zijn vermeld op bijlage 7. Een wiskundige verwerking die werd uitgevoerd om voor deze waarden de spreiding "binnen de monsters" te berekenen, leverde de in de volgende tabel vermelde gegevens op (spreiding tevens uitgedrukt als variatie-coëfficiënt).

Mn-Nw			
klasse	n	s	vo
- 5.9	18	0.5	11.5%
6.0 - 9.0	17	0.9	12.3%
9.1 -11.5	19	1.3	12.4%
11.6 -15.0	17	1.6	12.3%
15.1 -	14	2.0	11.2%
	85	1.3	12.9%

Uit de tabel kan de conclusie worden getrokken, dat de variatie-coëfficiënt van de Mn-Nw-bepaling (12.9%) vrij hoog was. Dit zal voor een groot deel veroorzaakt zijn door niveauverschillen van de Mn-Nw-bepaling (voor 79 monsters was de eerste waarde van de Mn-Nw-duplo's lager dan de tweede waarde).

In de volgende tabel is een samenvatting van de Mn-Nw-waarden weergegeven.

Mn-Nw					
	kasmonsters			buitenmonsters	
	l	h	m	l	h
Z	3.7	11.8	6.4	3.9	7.3
ZK	5.8	19.5	12.1	10.4	18.7
K	7.0	16.3	11.3	4.0	15.3
KV	4.2	22.0	10.2	5.6	6.0
V	2.1	20.6	11.4	11.4	19.9

Uit een vervaardigde stippengrafiek - deze grafiek is niet in dit verslag opgenomen - bleek, dat het Mn-Nw niet samenhang met het lutungehalte.

IJzer

De Fe-Nv-waarden van de monsters zijn vermeld op bijlage 8. Een wiskundige verwerking die werd uitgevoerd om voor deze waarden de spreiding "binnen de monsters" te berekenen, leverde de in de volgende tabel vermelde gegevens op (spreiding tevens uitgedrukt als variatie-coëfficiënt).

Fe-Nv			
klasse	n	s	vs
-1.0	18	0.12	14.2%
1.1 -1.4	20	0.10	8.2%
1.5 -1.9	14	0.08	4.8%
2.0 -2.7	17	0.09	3.8%
2.8 -	16	0.22	4.2%
	85	0.13	6.0%

Uit de tabel kan de conclusie worden getrokken, dat de variatie-coëfficiënt van de Fe-Nv-bepaling (6.0%) bevredigend laag was.

In de volgende tabel is een samenvatting van de Fe-Nv-waarden weergegeven.

	Fe-Nv				
	kasmonsters			buitenmonsters	
	l	h	m	l	h
Z	1.1	4.3	2.0	2.3	2.4
ZK	0.6	1.4	1.0	0.9	1.2
K	0.7	2.7	1.2	0.6	1.2
KV	1.2	8.6	3.3	2.2	4.6
V	1.7	7.6	3.0	7.3	8.6

Aluminium

De Al-Nw-waarden van de monsters zijn vermeld op bijlage 9. Een wiskundige verwerking die werd uitgevoerd om voor deze waarden de spreiding "binnen de monsters" te berekenen, leverde de in de volgende tabel vermelde gegevens op (spreiding tevens uitgedrukt als variatie-coëfficiënt).

Al-Nw			
klasse	n	s	vc
- 0.4	16	0.08	24.0%
0.5- 0.7	19	0.07	12.6%
0.8- 1.1	17	0.08	7.9%
1.2- 1.6	17	0.16	10.9%
1.7-	16	0.19	5.5%
	85	0.12	9.3%

De spreiding van de Al-Nw-bepaling (0.12 dpm) was iets kleiner dan de spreiding van de Fe-Nw-bepaling (0.13 dpm). De variatie-coëfficiënt van eerst genoemde bepaling was echter belangrijk hoger dan die van laatst genoemde bepaling (resp. 9.3% en 6%). Dit als gevolg van het feit dat het gemiddelde van de Al-Nw-waarden (1.3 dpm) lager was dan het gemiddelde van de Fe-Nw-waarden (2.2 dpm).

In de volgende tabel is een samenvatting van de Al-Nw-waarden weergegeven.

9
8
7
6
5
4
3
2
1

Al.

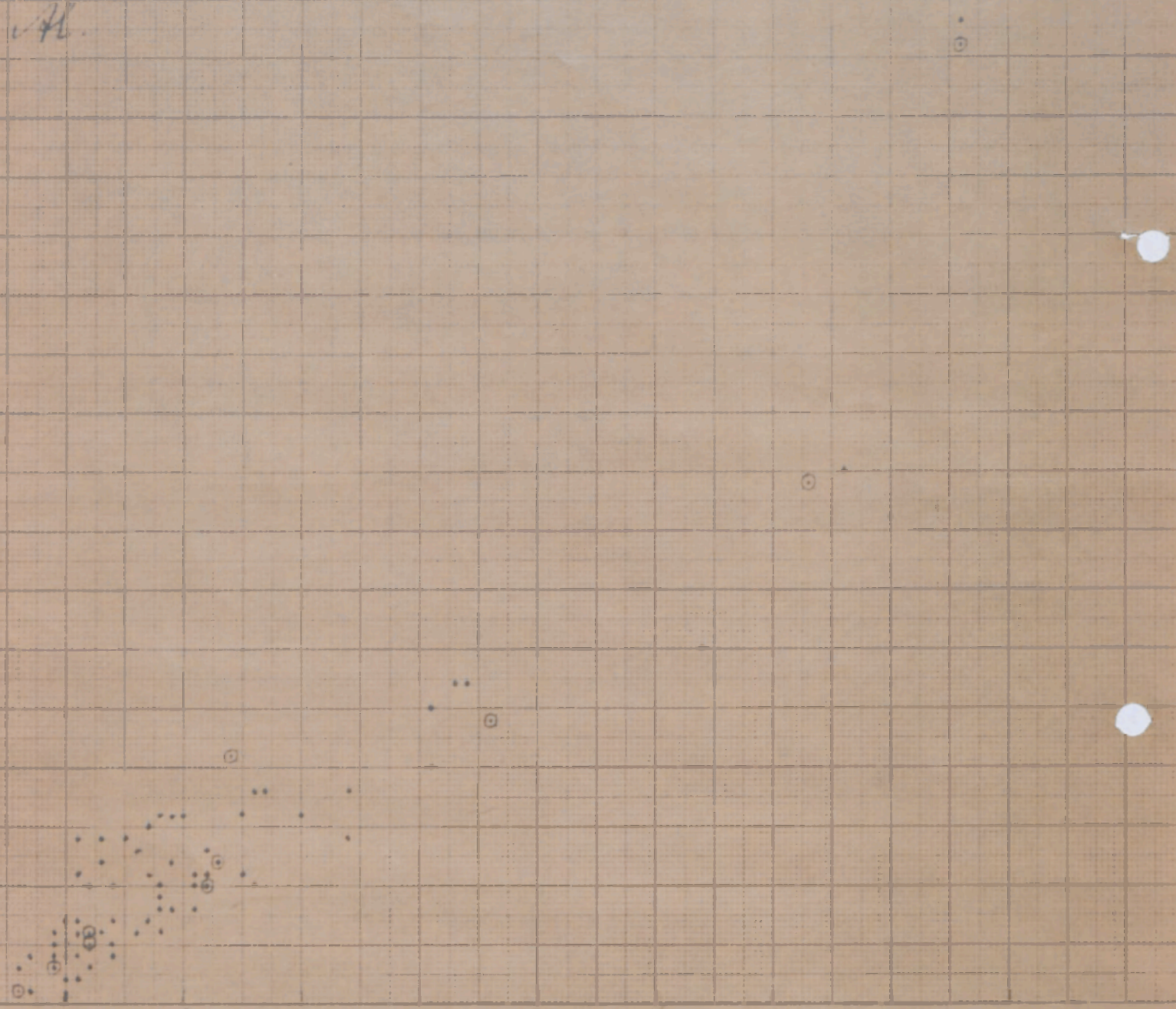

Fig 1

Fe.

Al-Nw						
	kasmonsters			buitenmonsters		
	l	h	m	l	h	
Z	0.7	2.7	1.4	1.2	2.1	
ZK	0.1	1.1	0.6	0.3	0.5	
K	0.2	1.8	0.6	0.1	0.6	
KV	0.3	8.3	1.9	1.0	2.4	
V	0.6	4.5	1.6	4.4	8.1	

Uit figuur 1 blijkt, dat er tussen het Al-Nw en het Fe-Nw een vrij nauwe samenhang bestond.

De op het bodemvocht omgerekende $EC_{1,15}$

Zoals in deel IV van dit verslag is gebleken, kan door middel van een correctie de geschiktheid van de $EC_{1,15}$ als maat voor de zouttoestand belangrijk worden opgevoerd.

De correctie werd in genoemd verslagdeel uitgevoerd door de $EC_{1,15}$ te vermenigvuldigen met $100/f$ (gecorrigeerde $EC_{1,15} = 100 EC_{1,15}/f$). Bij nader inzien is het logischer te vermenigvuldigen met $500/f$, daar in dit geval de op het bodemvocht omgerekende $EC_{1,15}$ wordt verkregen (omgerekende $EC_{1,15}/f$). $= \frac{500 EC_{1,15}}{f}$

Een aantal van de in deel IV besproken verbanden voor de „gecorrigeerde $EC_{1,15}$ ” werden herleid tot de overeenkomstige verbanden voor de „omgerekende $EC_{1,15}$ ”. Deze herleide verbanden zijn, tezamen met enkele andere, opgenomen in de volgende tabel.

Vervanden tussen enerzijds de „omgerekende $EC_{1,15}$ ”, de EC-se, de EC-de en de $EC_{1,15}$ en anderzijds de EC-fe(x) en de „500/f” (kasmonsters)			
z	t	formule	r of R
500 $EC_{1,15}/f_1$		$z = 1.921 x - 2.33$	0.752
500 $EC_{1,15}/f_2$		$z = 2.028 x - 2.98$	0.736
500 $EC_{1,15}/f_5$		$z = 1.940 x - 1.61$	0.761
500 $EC_{1,15}/f_1$	500/ f_1	$z = 1.808 x + 0.148 t - 3.53$	0.798
500 $EC_{1,15}/f_2$	500/ f_2	$z = 1.879 x + 0.171 t - 4.25$	0.792
EC-se		$z = 0.619 x + 0.24$	0.890
EC-de		$z = 0.598 x + 0.54$	0.845
$EC_{1,15}$		$z = 0.107 x + 0.21$	0.333

Zowel voor de vierde als voor de vijfde formule gaf de toevoeging van t aan x een zeer betrouwbare betere verklaring van z.

Zoals vermeld in deel IV, had de „500/f” (vierde en vijfde formule van bovenstaande tabel) ten doel het in deel I genoemde verdunningsbezwaar in rekening te brengen. Zoals uit de volgende tabellen blijkt, kan dit bezwaar echter beter op andere wijze in rekening worden gebracht.

Verbanden tussen enerzijds de „omgerekende EC_{1:5}” en anderzijds de EC-fc(x), de „f”, de humus-Kp(p) en het lutumgehalte (q).

z	y	formule (karakteristiek)	R
500 EC _{1:5} /f ₁	f ₁	$z = 1.819 x - 0.0447 y + 0.44$	0.821
500 EC _{1:5} /f ₂	f ₂	$z = 1.901 x - 0.0501 y + 0.21$	0.811
500 EC _{1:5} /f ₅	f ₅	$z = 1.900 x - 0.0231 y - 0.38$	0.772
500 EC _{1:5} /f ₂		$z = 1.923 x - 0.133 p - 0.77$	0.812
500 EC _{1:5} /f ₂		$z = 1.906 x - 0.0688 q - 0.96$	0.765
500 EC _{1:5} /f ₂		$z = 1.915 x - 0.129 p - 0.0066 q - 0.65$	0.812

De toevoeging van y aan x gaf voor de eerste en tweede formule een zeer betrouwbare betere verklaring van z. Voor de derde formule gaf zij een bijna betrouwbare betere verklaring. Zowel de toevoeging van p aan x als de toevoeging van q aan x gaven een zeer betrouwbare betere verklaring van z. Uit de correlatie-coëfficiënten van de vierde en zesde formule blijkt, dat de toevoeging van q aan x en p geen zin had.

Zoals uit de bovenstaande en de voorgaande tabel blijkt, brengt zowel de „f” als de humus-Kp het verdunningsbezwaar beter in rekening dan de „500/f”.

Het verdunningsbezwaar wordt wellicht grotendeels veroorzaakt door gips. Vandaar dat ook berekeningen zijn uitgevoerd om het verdunningsbezwaar met het SO₄(1:5) in rekening te brengen.

Verband tussen enerzijds de „omgerekende EC_{1:5}” en anderzijds de EC-fe (x), het SO₄(1:5)(u) en de „f”

z	y	formule (kasmonsters)	R
500 EC _{1:5} /f ₁		$z = 1.868 x + 0.0712 u - 2.37$	0.755
500 EC _{1:5} /f ₁	f ₁	$z = 1.160 x + 0.684 u - 0.110 y + 4.16$	0.939
500 EC _{1:5} /f ₂		$z = 1.969 x + 0.0796 u - 3.02$	0.739
500 EC _{1:5} /f ₂	f ₂	$z = 1.181 x + 0.730 u - 0.120 y + 4.31$	0.931
500 EC _{1:5} /f ₅		$z = 1.727 x + 0.286 u - 1.75$	0.810
500 EC _{1:5} /f ₅	f ₅	$z = 1.105 x + 0.824 u - 0.127 y + 4.77$	0.947

De toevoeging van u aan x gaf voor de eerste en derde formule gaan betrouwbare betere verklaring van z. Voor de vijfde formule gaf zij een zeer betrouwbare betere verklaring. De toevoeging van u aan x en y (zie de correlatie-coëfficiënten van deze en voorgaande tabel) gaf voor de tweede en vierde formule een zeer betrouwbare betere verklaring van z. Voor de zesde formule gaf de toevoeging van y aan x en u (zie de correlatie-coëfficiënten van deze en voorgaande tabel) een zeer betrouwbare betere verklaring.

Zoals uit de bovenstaande en de voorgaande tabel blijkt, brengen het SO₄(1:5) en de „f” tezamen het verdunningsbezwaar veel beter in rekening dan elk afzonderlijk.

De regressie-coëfficiënten „a” van de formules $z = ax + bu + cy + d$ zijn belangrijk lager dan die van de formules $z = ax + bu + c$ en $z = ax + by + c$ (bovenstaande en voorgaande tabel). Zij zijn slechts een weinig hoger dan één (de verwachte waarde bij geheel in rekening brengen van het verdunningsbezwaar). Dit wijst er op, dat het SO₄(1:5) en de „f” te zamen het verdunningsbezwaar grotendeels in rekening brengen.

Ook zijn berekeningen uitgevoerd om het verdunningsbezwaar

In rekening te brengen met het op het bodemvocht omgerekende $SO_4(1:5)$ (omgerekende $SO_4(1:5) = 500 SO_4(1:5)/f_5$).

Verbanden tussen enerzijds de „omgerekende $EC_{1:5}$ ” en anderzijds de $EC-f_5(x)$, het „omgerekende $SO_4(1:5)$ ” en de „ f_5 ”

x	v	y	Formule (kasmonsters)	R
500 $EC_{1:5}/f_1$ 500 $EC_{1:5}/f_1$	500 $SO_4(1:5)/f_1$ 500 $SO_4(1:5)/f_1$	f_1	$x = 0.962 x + 0.0722 v - 0.27$ $x = 0.913 x + 0.0692 v - 0.03897 y + 2.06$	0.936 0.979
500 $EC_{1:5}/f_2$ 500 $EC_{1:5}/f_2$	500 $SO_4(1:5)/f_2$ 500 $SO_4(1:5)/f_2$	f_2	$x = 0.963 x + 0.0764 v - 0.49$ $x = 0.911 x + 0.0725 v - 0.0421 y + 2.06$	0.933 0.975
500 $EC_{1:5}/f_5$ 500 $EC_{1:5}/f_5$	500 $SO_4(1:5)/f_5$ 500 $SO_4(1:5)/f_5$	f_5	$x = 1.001 x + 0.0697 v + 0.10$ $x = 0.927 x + 0.0712 v - 0.0308 y + 1.78$	0.962 0.978

De toevoeging van y aan x en v gaf zowel voor de tweede als voor de vierde en zesde formule een zeer betrouwbare betere verklaring van x.

Zoals uit de bovenstaande en de voorgaande tabel blijkt, brengt het „omgerekende $\text{SO}_4(1:5)$ ” het verdunningsbezwaar ongeveer even goed in rekening als het $\text{SO}_4(1:5)$ en de „f” tezamen. De correlatie-coëfficiënten van de formules $z = ax + bv + cy + d$ (bovenstaande tabel) wijzen er op, dat het „omgerekende $\text{SO}_4(1:5)$ ” en de „f” tezamen het verdunningsbezwaar wel zeer goed in rekening brengen. De regressie-coëfficiënten „a” van deze formules wijzen hier eveneens op. Zij zijn belangrijk lager dan één. Dit is mogelijkwijs een gevolg van negatieve adsorptie (zie ook de hoofdstukken over het „omgerekende $\text{Cl}_{1:5}$ ” en het „omgerekende $\text{NO}_3(1:5) - 2 u$ ”). De regressie-coëfficiënten „c” van de „f₁”- en „f₂”-formules $z = ax + bv + cy + d$ (resp. - 0.0389 en - 0.0421) waren, absoluut genomen, lager dan de regressie-coëfficiënten „b” van de „f₁” - „f₂”-formules $z = ax + by + c$ (resp. - 0.0447 en - 0.0501). De verschillen waren echter niet bijzonder groot. De regressie-coëfficiënt „c” van de „f₅”-formule $z = ax + bv + cy + d$ (- 0.0308) was, absoluut genomen, hoger dan de regressie-coëfficiënt „b” van de „f₅” - formule $z = ax + by + c$ (- 0.0231).

Er werden ook enkele multipele regressievergelijkingen berekend voor de verbanden tussen enerzijds de EC-fe en anderzijds de "500 EC₁₁₅/ f_1 ", het "500 SQ₄₍₁₁₅₎/ f_1 " en de " f_1 ". De resultaten van deze berekeningen zijn weergegeven in de volgende tabel.

Verbanden tussen enerzijds de EC-fe(x) en anderzijds de "500 EC ₁₁₅ / f_1 "(z), het "500 SQ ₄₍₁₁₅₎ / f_1 " (v) en de " f_1 " (y).	
formule (kasmonsters)	R
$x = 0.333 z + 0.0124 y + 2.61$	0.782
$x = 0.460 z - 0.0201 v + 3.07$	0.785
$x = 0.747 z - 0.0443 v + 0.0283 y + 0.18$	0.884

De laatste twee formules van deze tabel hebben het bezwaar, dat de "500 EC₁₁₅/ f_1 " en het "500 SQ₄₍₁₁₅₎/ f_1 " vrij nauw met elkaar zijn gecorreleerd ($r = 0.883$).

De correlatie-coëfficiënten voor de in de bovenstaande tabel vermelde formules zijn lager tot belangrijk lager dan de correlatie-coëfficiënten voor de " f_1 "-formules $z = ax + by + c$, $z = ax + bv + c$ en $z = ax + bv + cy + d$ (resp. 0.821, 0.936 en 0.979).

Uit de in de volgende tabel vermelde formules werden voor elk van de kasmonsters berekende EC-fe-waarden afgeleid.

Formules waaruit berekende EC-fe-waarden werden afgeleid.	
formule (kasmonsters)	r of R
$g_1 = 1.280 w + 1.08$	0.690
$g_2 = 1.193 s + 1.28$	0.845
$g_3 = 0.333 z + 0.0124 y + 2.61$	0.782
$g_4 = 0.460 z - 0.0201 v + 3.07$	0.785
$g_5 = 0.747 z - 0.0443 v + 0.0283 y + 0.18$	0.884
$z = 0.962 g_6 + 0.0722 v - 0.27$	0.936
$z = 0.913 g_7 + 0.0692 v - 0.0389 y + 2.06$	0.979

g = berekende EC-fe	z = gevonden "500 EC ₁₁₅ / f_1 "
w = gevonden EC-se	v = gevonden "500SQ ₄₍₁₁₅₎ / f_1 "
s = gevonden EC-de	y = gevonden " f_1 "

Zoals vermeld, hebben de vierde en vijfde formule van deze tabel het bezwaar, dat de "500 EC_{1,15}/f₁" en het "500 SO₄(1,15)/f₁" vrij nauw met elkaar zijn gecorreleerd. De zesde en zevende formule hebben het bezwaar, dat zij niet bedoeld zijn om er berekende EC-fe-waarden uit af te leiden (zij zijn bedoeld om er - in het geval van g = gevonden EC-fe - berekende "500 EC_{1,15}/f₁" -waarden uit af te leiden).

De berekende EC-fe-waarden wijken gemiddeld als volgt af van de gevonden EC-fe-waarden (gemiddelde absolute afwijkingen in mmho/cm):

ε ₁	0.41
ε ₅	0.44
ε ₂	0.49
ε ₇	0.50
ε ₃	0.56
ε ₄	0.61
ε ₆	0.93

Uit deze resultaten blijkt, dat - zoals reeds in deel IV van dit verslag gebleken is - met de eerste en tweede formule van bovenstaande tabel vrij bevredigende berekende EC-fe-waarden kunnen worden verkregen. Dit is eveneens het geval voor de vijfde en zevende formule. De zesde formule is, ondanks zijn hoge correlatie-coëfficiënt, niet geschikt voor de berekening van EC-fe-waarden.

De gemiddelden per grondsoort van de berekende EC-fe-waarden wijken als volgt af van de gemiddelden per grondsoort van de gevonden EC-fe-waarden (mmho/cm):

	ε ₁	ε ₂	ε ₃	ε ₄	ε ₅	ε ₆	ε ₇
Z	- 0.37	-0.47	-0.31	+0.12	+0.01	+1.01	+0.27
ZK	- 0.10	-0,22	-0.12	+0.22	-0.11	+0.67	-0.11
K	- 0.13	-0.09	+0.34	+0.39	+0.19	+0.41	+0.10
KV	+ 0.11	+0.13	+0.27	-0.04	-0.06	-0.76	-0.31
V	+ 0.49	+0.65	-0.19	-0.68	-0.04	-1.33	+0.06

Uit deze resultaten blijkt, dat bij de "g₆" de afwijkingen sterk samenhangen met de "f₁" van de grondsoorten. Bij de "g₅" en "g₇" doet een dergelijk grondsoorteffect zich niet voor (in het geval van de "g₅" en "g₇" is de "f₁" in de multi-pele regressievergelijking opgenomen). Dit is wél het geval bij de "g₁" en "g₂".

Naar aanleiding van het feit dat er zich bij de "g₁" een grondsoorteffect voordoet, werden er enkele multi-pele regressievergelijkingen berekend voor de verbanden tussen enerzijds de EC-se en anderzijds de EC-fe, de A-ss en het SO₄-se. De resultaten van deze berekeningen zijn weergegeven in de volgende tabel.

Verbanden tussen enerzijds de EC-se(w) en anderzijds de EC-fe(x), het SO ₄ -x(p) en de A-ss(q).	
formule(kasmonsters)	r of R
w = 0.619 x + 0.24	0.890
w = 0.520 x + 0.0347 p - 0.15	0.934
w = 0.640 x + 0.0050 q - 0.28	0.911
w = 0.545 x + 0.0304 p + 0.0031 q - 0.42	0.940

Zowel de toevoeging van p aan x als de toevoeging van q aan x gaven een zeer betrouwbare betere verklaring van w. Ook de toevoeging van q aan x en p gaf een zeer betrouwbare betere verklaring.

De correlatie-coëfficiënt van de vierde formule van deze tabel is belangrijker hoger dan de correlatie-coëfficiënt van de eerste formule. Dit wijst er op, dat de EC-fe wellicht nauwkeuriger kan worden berekend uit de EC-se plus het SO₄-se en de A-ss dan uit de EC-se alleen. In het eerste geval wordt de EC-se echter niet langer als "single value" gebruikt en is dus een belangrijk voordeel van de EC-se verloren gegaan.

De EC_{1,5} werd ook omgerekend op het vocht van de verzadigde grond "ss". Dit geschiedde door vermenigvuldiging met 500/f₇, waarin (zie deel IV van dit verslag) ✓

$$f_7 = 2.915 \text{ humus-Kp} + 0.876 \text{ lutum} + 28.3 \quad (R = 0.965)$$

Voor de verbanden tussen enerzijds de "500 EC₁₁₅/f₇" en anderzijds de EC-se, de "f₇", het SO₄(115) en het "500 SO₄(115)/f₇" werden er enkele regressievergelijkingen berekend. De resultaten van deze berekeningen zijn weergegeven in de volgende tabel.

Verbanden tussen enerzijds de "500 EC ₁₁₅ /f ₇ " (y) en anderzijds de EC-se (x), de "f ₇ " (u), het SO ₄ (115) (v) en het "500 SO ₄ (115)/f ₇ " (w).		r of R
$y = 1.637 x - 0.95$		0.755
$y = 1.690 x - 0.0181 u + 0.20$		0.815
$y = 1.508 x + 0.0691 v - 0.76$		0.762
$y = 0.979 x - 0.0440 u + 0.421 v + 3.00$		0.930
$y = 0.733 x + 0.0726 w + 0.41$		0.938
$y = 0.816 x + 0.0796 w - 0.0154 u + 1.33$		0.973

Zowel de toevoeging van u aan x als de toevoeging van w aan x gaven een zeer betrouwbare betere verklaring van y.
De toevoeging van v aan x gaf geen betrouwbare betere verklaring.
Zowel de toevoeging van v aan x en u als de toevoeging van u aan x en w gaven een zeer betrouwbare betere verklaring van y.

De correlatie-coëfficiënten van de formules van deze tabel stemmen nauw overeen met de correlatie-coëfficiënten van de overeenkomstige formules "f₁" en "f₂".

Uit de volgende twee formules

$$EC\text{-fe} = 0.333 (500 EC_{115}/f_1) + 0.0124 f_1 + 2.61$$

$$EC_{115} = 2.441 \text{ gloeirest} + 0.078$$

werd een derde formule afgeleid, namelijk

$$EC\text{-fe} = 406.43 \frac{\text{gloeirest}}{f_1} + \frac{12.99}{f_1} + 0.0124 f_1 + 2.61$$

Met behulp van de laatste formule werd, op basis van de te Naaldwijk gebezigde waardering van de gloeirest, de maximaal toelaatbare EC-fe berekend. Het resultaat van deze berekening is als volgt:

humus-Nw (%)	toelaatbare gloeirest(%)	toelaatbare EC-fe (mmho/cm)
5	0.25	7.5
10	0.35	7.2
20	0.55	7.1
30	0.75	7.2

Zoals uit deze gegevens blijkt, werd voor de maximaal toelaatbare EC-fe gemiddeld de waarde 7.2 mmho/cm gevonden. Met behulp van de gemiddelde EC-fe/EC-se- en EC-fe/EC-de-quotiënten werden uit deze waarde de volgende maximaal toelaatbare EC-se- en EC-de-waarden afgeleid:

EC-se	4.7 mmho/cm
EC-de	4.9 mmho/cm

Met behulp van de volgende formules en gegevens werden maximaal toelaatbare EC_{1,5}-waarden berekend:

$$500 \text{ EC}_{1,5}/f_1 = 1.819 (\text{EC-fe}) - 0.0447 f_1 + 0.44$$

$$500 \text{ EC}_{1,5}/f_2 = 1.901 (\text{EC-fe}) - 0.0501 f_2 + 0.21$$

$$500 \text{ EC}_{1,5}/f_5 = 1.900 (\text{EC-fe}) - 0.0231 f_5 - 0.38$$

$$\text{EC-fe} = 7.2 \text{ mmho/cm (maximaal toelaatbare EC-fe)}$$

de per grondsoort gemiddelde "f₁"-, "f₂"- en "f₅"-waarden

	f ₁	f ₂	f ₅
Z	27.1	25.8	26.7
ZK	27.2	27.9	26.8
K	38.7	39.2	35.6
KV	58.5	59.6	50.7
V	82.0	81.1	68.7

De resultaten van de berekeningen zijn vermeld in de volgende tabel.

Berekende maximaal toelaatbare $EC_{1,5}$ -waarden (mmho/cm).			
	via de " f_1 "	via de " f_2 "	via de " f_5 "
Z	0.67	0.65	0.68
ZK	0.67	0.70	0.68
K	0.91	0.94	0.89
KV	1.28	1.30	1.23
V	1.62	1.60	1.61
gem.	1.03	1.04	1.02

Met behulp van de volgende formules en gegevens werden voor elke grondsoort " f_1 "- en " f_5 "-waarden berekend (zie deel IV van dit verslag):

$$f_1 = 2.617 (\text{humus-Nw}) + 11.8$$

$$f_5 = 2.000 (\text{humus-Nw}) + 15.0$$

de per grondsoort gemiddelde humus-Nw-waarden

De resultaten van de berekeningen waren als volgt:

	humus-Nw	$2.617(\text{humus-Nw}) + 11.8$	$2.000(\text{humus-Nw}) + 15.0$
Z	5.9	27.2	26.8
ZK	5.9	27.2	26.8
K	10.3	38.8	35.6
KV	17.9	58.6	50.8
V	26.9	82.2	68.8

De berekende maximaal toelaatbare $EC_{1,5}$ -waarden werden door middel van deling vergeleken met de waarden voor " $2.617(\text{humus-Nw}) + 11.8$ " en " $2.000 (\text{humus-Nw}) + 15.0$ ".

De verkregen quotiënten zijn vermeld in de volgende tabel.

	Z	ZK	K	KV	V	gem.
EC ₁₁₅ via de "f ₁ "						
EC ₁₁₅ / (2.617 x + 11.8)	0.0246	0.0246	0.0235	0.0218	0.0197	0.0228
EC ₁₁₅ / (2.000 x + 15.0)	0.0250	0.0250	0.0256	0.0252	0.0235	0.0249
EC ₁₁₅ via de "f ₂ "						
EC ₁₁₅ / (2.617 x + 11.8)	0.0239	0.0257	0.0242	0.0222	0.0195	0.0231
EC ₁₁₅ / (2.000 x + 15.0)	0.0243	0.0261	0.0264	0.0256	0.0233	0.0251
EC ₁₁₅ via de "f ₅ "						
EC ₁₁₅ / (2.617 x + 11.8)	0.0250	0.0250	0.0229	0.0210	0.0196	0.0227
EC ₁₁₅ / (2.000 x + 15.0)	0.0254	0.0254	0.0250	0.0242	0.0234	0.0247

x = humus-Nw

Zoals uit de tabel blijkt, hangen de berekende maximaal toelaatbare EC₁₁₅-waarden nauwer samen met de waarden voor "2.000 (humus-Nw) + 15.0" dan met die voor "2.617 (humus-Nw) + 11.8" (zie deel IV van dit verslag voor de waardering van de gloeirest).

Wanneer in de formule

$$500 \text{ EC}_{115} / f_1 = 1.819 (\text{EC} - f_e) - 0.0447 f_1 + 0.44$$

de term "-0.0447 f₁" van weinig betekenis zou zijn geweest, dan zouden de maximaal toelaatbare EC₁₁₅-waarden berekend via de f₁ zeer nauw hebben samengehangen met de waarde voor "2.617 (humus-Nw) + 11.8".

Uitgaande van de gemiddelden van de EC₁₁₅- en gloeirest-waarden (resp. 0.927 mmho/cm en 0.348%) laat zich op basis van de waardering van de gloeirest de volgende waarde berekenen voor het quotient "EC₁₁₅ / (2.000 humus-Nw + 15.0):

$$\frac{0.927}{0.348} \times \frac{1}{100} = 0.0266$$

Maximaal toelaatbare EC_{115} -waarden werden eveneens berekend met behulp van de volgende formule en gegevens:

$$500 EC_{115}/f_1 = 0.913 (EC-fe) + 0.0692 (500 SO_{4(115)}/f_1) - 0.0389 f_1 + 2.06$$

$$EC-fe = 7.2 \text{ mmho/cm (maximaal toelaatbare EC-fe)}$$

$$500 SO_{4(115)}/f_1 = 60.546 \text{ mval/liter (gemiddelde waarde)}$$

de per grondsoort gemiddelde " f_1 "-waarden

Ook de aldus berekende EC_{115} -waarden werden door middel van deling vergeleken met de waarden voor "2.617 (humus-Nw) + 11.8" en "2.000 (humus-Nw) + 15.0".

De verkregen quotiënten en EC_{115} -waarden zijn vermeld in de volgende tabel.

	berekende EC_{115} -waarden (mval/liter)	$EC_{115}/(2.617 x + 11.8)$	$EC_{115}/(2.000 x + 15.0)$
Z	0.64	0.0235	0.0239
ZK	0.64	0.0235	0.0239
K	0.88	0.0227	0.0247
KV	1.23	0.0210	0.0242
V	1.58	0.0192	0.0230
gem.	0.99	0.0220	0.0239

X = humus-Nw

Ook de in deze tabel vermelde maximaal toelaatbare EC_{115} -waarden hangen nauwer samen met de waarden voor "2.000 (humus-Nw) + 15.0" dan met die voor "2.617 (humus-Nw) + 11.8".

HET OP HET BODEMVOCHT OMGEREKENDE $Cl_{1:5}$

Het $Cl_{1:5}$ werd omgerekend op het bodemvocht (500 $Cl_{1:5}/f_1$, 500 $Cl_{1:5}/f_2$ en 500 $Cl_{1:5}/f_5$) en op het vocht van de verzadigde grond „ss“ (500 $Cl_{1:5}/f_7$).

Voor de verbanden tussen enerzijds het op het bodemvocht omgerekende $Cl_{1:5}$ en anderzijds het Cl -fe en de „ $f(1, 2, 5)$ “ werden er enkele regressievergelijkingen berekend. De resultaten van deze berekeningen zijn weergegeven in de volgende tabel.

Verbanden tussen enerzijds het op het bodemvocht omgerekende $Cl_{1:5}$, het Cl -se, het Cl -de en het $Cl_{1:5}$ en anderzijds het Cl -fe(x) en de „ $f(1, 2, 5)$ “.

z	f	formule (kasmonsters)	r of R
500 $Cl_{1:5}/f_1$		$z = 0.795 x + 0.26$	0.965
500 $Cl_{1:5}/f_1$	f_1	$z = 0.794 x - 0.0077 y + 0.64$	0.966
500 $Cl_{1:5}/f_2$		$z = 0.793 x + 0.34$	0.943
500 $Cl_{1:5}/f_2$	f_2	$z = 0.791 x - 0.0134 y + 1.00$	0.944
500 $Cl_{1:5}/f_5$		$z = 0.850 x + 0.52$	0.955
500 $Cl_{1:5}/f_5$	f_5	$z = 0.855 x + 0.0422 y - 1.32$	0.963
Cl -se		$z = 0.526 x - 0.27$	0.957
Cl -de		$z = 0.583 x + 0.28$	0.927
$Cl_{1:5}$		$z = 0.0629 x + 0.19$	0.577

De toevoeging van y aan x gaf voor de tweede en vierde formule geen betrouwbare betere verklaring van z. Voor de zesde formule gaf zij een zeer betrouwbare betere verklaring

Zoals uit de tabel blijkt, zijn het op het bodemvocht omgerekende $Cl_{1,5}$ en het Cl -fe nauw met elkaar gecorreleerd. Een verdunningsbezwaar is niet of slechts in geringe mate aanwezig.

De regressie-coëfficiënten „a” van de eerste zes formules van bovenstaande tabel zijn belangrijk lager dan één. Dit wellicht een gevolg van negatieve adsorptie. Ook het negatief zijn van de regressie-coëfficiënten „b” van de tweede en vierde formule is mogelijkkerwijs een gevolg van negatieve adsorptie. Het positief zijn van de regressie-coëfficiënt „b” van de zesde formule is ons inziens veroorzaakt door het feit dat door de vermenigvuldiging van het $Cl_{1,5}$ met $500/f_5$ geen zuivere omrekening op het bodemvocht werd verkregen.

Uit de plus- en mintekens van de regressie-coëfficiënten „b” en „c” van de volgende tabel valt er wél voor de lutum negatieve adsorptie af te leiden, maar niet voor de organische stof.

Verbanden tussen enerzijds het „ $500 Cl_{1,5}/f_2$ ” (z) en anderzijds het Cl -fe(x), de humus- $K_p(p)$ en het lutumgehalte (q)	
formule (kasmonsters)	r of R
$z = 0.793 x + 0.34$	0.943
$z = 0.792 x - 0.0265 p + 0.66$	0.944
$z = 0.792 x - 0.0576 q + 1.37$	0.949
$z = 0.792 x - 0.0668 q + 0.0192 p + 1.31$	0.949
De toevoeging van q aan x gaf een zeer betrouwbare betere verklaring van z. De toevoeging van p aan x en de toevoeging van p aan x en q gaven geen betrouwbare betere verklaring	

Voor het verband tussen enerzijds het Cl -se en anderzijds het Cl -fe en de A -ss werd de multipele regressievergelijking berekend. Het resultaat van deze berekening is weergegeven in de volgende tabel.

Voor het verband tussen enerzijds het Cl-se en anderzijds het Cl-fe en de A-ss werd de multipele regressievergelijking berekend. Het resultaat van deze berekening is weergegeven in de volgende tabel.

Verbanden tussen enerzijds het Cl-se(w) en anderzijds de ^{het} Cl-fe(x) en de A-ss (s)	
formule (kasmonsters)	r of R
$w = 0.526 x - 0.27$	0.957
$w = 0.530 x + 0.0177 s - 1.69$	0.970

De toevoeging van s aan x gaf een zeer betrouwbare betere verklaring van w.

De correlatie-coëfficiënt van de tweede formule van deze tabel is hoger dan de correlatie-coëfficiënt van de eerste formule. Dit wijst er op, dat het Cl-fe wellicht nauwkeuriger kan worden berekend uit het Cl-se plus de A-ss dan uit het Cl-se alleen.

Voor de verbanden tussen enerzijds het „500 Cl_{1,5/f7}” en anderzijds het Cl-se en de „f₇” werden er enkele regressievergelijking^{en} berekend. De resultaten van deze berekeningen zijn weergegeven in de volgende tabel.

Verbanden tussen enerzijds het „500 Cl _{1,5/f7} ”(z) en anderzijds het Cl-se(w) en de „f ₇ ”(y).	
formule(kasmonsters)	r of R
$z = 0.877 w + 0.58$	0.953
$z = 0.886 w - 0.0073 y + 1.07$	0.955

De toevoeging van y aan w gaf een bijna betrouwbare betere verklaring van z.

De correlatie-coëfficiënten van de formules van deze tabel liggen tussen de correlatie-coëfficiënten in van de overeenkomstige formules „f₁” en „f₂”.

Met behulp van de formule

$$\text{Cl-fe} = 1.172 (500 \text{ Cl}_{1,15}/f_1) + 0.80$$

verd, op basis van de te Naaldwijk gebezigde waardering van het NaCl-Nw, het maximaal toelaatbare Cl-fe berekend. Het resultaat van deze berekening is als volgt :

humus-Nw (%)	toelaatbare NaCl-Nw (mg/100 g)	toelaatbare Cl _{1,15} (mval/liter)	toelaatbare Cl-fe (mval/liter)
5	25	50/58.5	20.9
10	35	70/58.5	19.3
20	55	110/58.5	18.0
30	75	150/58.5	17.4

Zoals uit deze gegevens blijkt, werd voor het maximaal toelaatbare Cl-fe gemiddeld 18.9 mval/liter gevonden. Met behulp van de gemiddelde Cl-fe/Cl-se- en Cl-fe/Cl-de-quotiënten werden uit deze waarde de volgende maximaal toelaatbare Cl-se- en Cl-de-waarden afgeleid :

Cl-se	9.5 mval/liter
Cl-de	11.2 mval/liter

Het maximaal toelaatbare Cl-fe werd ook berekend met behulp van de formule

$$\text{Cl-fe} = 18.46 \frac{\text{NaCl-Nw}}{f_1} - \frac{11.72}{f_1} + 0.80$$

welke werd afgeleid uit de volgende formules

$$\text{Cl-fe} = 1.172 (500 \text{ Cl}_{1,15}/f_1) + 0.80$$

$$\text{Cl}_{1,15} = 0.0315 (\text{NaCl-Nw}) - 0.02$$

Met behulp van de volgende formules en gegevens werden maximaal toelaatbare Cl_{1,15}-waarden berekend.

Het resultaat van deze berekening is als volgt :

humus-Nv (%)	toelaatbare NaCl-Nv (mg/100 g)	toelaatbare Cl-fe (mval/liter)
5	25	18.9
10	35	17.5
20	55	16.5
30	75	16.0

Het gemiddelde van deze Cl-fe-waarden is 17.2 mval/liter. Deze waarde voor het maximaal toelaatbare Cl-fe is lager dan de eerder gevonden waarde (18.9 mval/liter). Dit als gevolg van het feit dat het gemiddelde van de NaCl-Nv-waarden hoger was dan op grond van het gemiddelde van de $Cl_{1,5}$ -waarden mocht worden verwacht (zie de paragraaf „Keukenzout” van het hoofdstuk „Resultaten”).

Met behulp van de volgende formules en gegevens werden maximaal toelaatbare $Cl_{1,5}$ -waarden berekend :

$$500 Cl_{1,5}/f_1 = 0.794 (Cl-fe) - 0.0077 f_1 + 0.64$$

$$500 Cl_{1,5}/f_2 = 0.791 (Cl-fe) - 0.0134 f_2 + 1.00$$

$$500 Cl_{1,5}/f_5 = 0.855 (Cl-fe) + 0.0422 f_5 - 1.32$$

$$Cl-fe = 18.9 \text{ mval/liter (maximaal toelaatbare Cl-fe)}$$

de per grondsoort gemiddelde „ f_1 ”-, „ f_2 ”- en „ f_5 ”- waarden

De resultaten van de berekeningen zijn vermeld in de volgende tabel.

Berekende maximaal toelaatbare $Cl_{1,5}$ -waarden (mval/liter)			
	via de „ f_1 ”	via de „ f_2 ”	via de „ f_5 ”
Z	0.84	0.80	0.85
ZK	0.84	0.87	0.86
K	1.19	1.21	1.16
KV	1.78	1.81	1.72
V	2.46	2.41	2.44
gem.	1.42	1.42	1.41

De in deze tabel vermelde maximaal toelaatbare $Cl_{1,5}$ -waarden werden door middel van deling vergeleken met de waarden voor „2.617 (humus-Nw) + 11.8” en „2.000 (humus-Nw) + 15.0” (zie voorgaande hoofdstuk). De verkregen quotiënten zijn vermeld in de volgende tabel.

	Z	ZK	K	KV	V	gem.
Cl _{1,15} via de "f ₁ "						
Cl _{1,15} /(2.617x + 11.8)	0.0309	0.0309	0.0307	0.0304	0.0299	0.0306
Cl _{1,15} /(2.000 x + 15.0)	0.0313	0.0313	0.0334	0.0350	0.0358	0.0334
Cl _{1,15} via de "f ₂ "						
Cl _{1,15} /(2.617 x + 11.8)	0.0294	0.0320	0.0312	0.0309	0.0293	0.0306
Cl _{1,15} /(2.000 x + 15.0)	0.0299	0.0325	0.0340	0.0356	0.0350	0.0334
Cl _{1,15} via de "f ₃ "						
Cl _{1,15} /(2.617 x + 11.8)	0.0312	0.0316	0.0299	0.0294	0.0297	0.0304
Cl _{1,15} /(2.000 x + 15.0)	0.0317	0.0321	0.0326	0.0339	0.0355	0.0332

x = humus-Nw

Zoals uit de tabel blijkt, hangen de berekende maximaal toelaatbare Cl_{1,15}-waarden nauwer samen met de waarden voor „2.617(humus-Nw) + 11.8” dan met die voor „2.000(humus-Nw) + 15.0”.

Het feit dat de maximaal toelaatbare Cl_{1,15}-waarden „berekend via de f₁” zeer nauw samenhangen met de waarden voor „2.617(humus-Nw) + 11.8” houdt in dat in de formule

$$500 \text{ Cl}_{1,15}/f_1 = 0.794 (Cl - f_e) - 0.0077 f_1 + 0.64$$

de term „- 0.0077 f₁” van weinig betekenis is.

Op basis van de waardering van het keuken zoutgehalte (mg/100 g) laat zich voor het quotiënt „Cl_{1,15}/(2.000 humus - Nw + 15.0)” de volgende waarde berekenen :

$$2/58.5 = 0.0342$$

HET OP DE BODEMVOCHT OMGEREKENDE $\text{NO}_3(1:5)^{-2} \text{ u}$

Het $\text{NO}_3(1:5)^{-2} \text{ u}$ werd omgerekend op het bodemvocht ($500 \text{ NO}_3(1:5)^{-2} \text{ u/f}_1$, $500 \text{ NO}_3(1:5)^{-2} \text{ u/f}_2$ en $500 \text{ NO}_3(1:5)^{-2} \text{ u/f}_5$) en op het vocht van de verzadigde grond „ss“ ($500 \text{ NO}_3(1:5)^{-2} \text{ u/f}_7$).

Voor de verbanden tussen enerzijds het op het bodemvocht omgerekende $\text{NO}_3(1:5)^{-2} \text{ u}$ en anderzijds het NO_3 -fe en de „ $f(1, 2, 5)$ “ werden er enkele regressievergelijkingen berekend. De resultaten van deze berekeningen zijn weergegeven in de volgende tabel.

Vervanden tussen enerzijds het op het bodemvocht omgerekende $\text{NO}_3(1:5)^{-2} \text{ u}$, het NO_3 -se, het NO_3 -de-2 u en het $\text{NO}_3(1:5)^{-2} \text{ u}$ en anderzijds het NO_3 -fe(x) en de „ $f(1, 2, 5)$ “.			
z		formule(kasmonsters)	r of R
$500 \text{ NO}_3(1:5)^{-2} \text{ u/f}_1$	f_1	$z = 0.957 x - 1.09$	0.940
$500 \text{ NO}_3(1:5)^{-2} \text{ u/f}_1$		$z = 0.988 x + 0.0372 y - 3.47$	0.945
$500 \text{ NO}_3(1:5)^{-2} \text{ u/f}_2$	f_2	$z = 1.002 x - 1.84$	0.924
$500 \text{ NO}_3(1:5)^{-2} \text{ u/f}_2$		$z = 1.026 x + 0.0272 y - 3.60$	0.926
$500 \text{ NO}_3(1:5)^{-2} \text{ u/f}_5$	f_5	$z = 0.952 x + 0.50$	0.905
$500 \text{ NO}_3(1:5)^{-2} \text{ u/f}_5$		$z = 1.033 x + 0.126 y - 6.43$	0.935
NO_3 -se		$z = 0.556 x + 0.59$	0.931
NO_3 -de-2 u		$z = 0.583 x + 2.04$	0.909
$\text{NO}_3(1:5)^{-2} \text{ u}$		$z = 0.0453 x + 0.73$	0.383

De toevoeging van y aan x gaf voor de tweede, vierde en zesde formule respectievelijk een betrouwbare, een niet betrouwbare en een zeer betrouwbare betere verklaring van z.

Zoals uit de tabel blijkt, zijn het op het bodemvocht omgerekende $\text{NO}_3(1;5) - 2 u$ en het NO_3 -fe vrij gauw met elkaar gecorreleerd. Een verdunningsbezwaar is slechts in geringe mate aanwezig.

In tegenstelling met wat op grond van negatieve adsorptie werd verwacht, zijn de regressie-coëfficiënten „a” van de eerste zes formules van bovenstaande tabel belangrijk hoger dan de regressie-coëfficiënten „a” van de overeenkomstige Cl-formules. Het relatief hoog zijn van eerstgenoemde regressie-coëfficiënten is wellicht het gevolg van analysefouten (bijvoorbeeld het te laag uitvallen van hoge NO_3 -fe-waarden of het te laag uitvallen van lage „ $\text{NO}_3(1;5) - 2 u/f(1, 2, 5)$ ” - waarden.)

Eveneens in tegenstelling met wat op grond van negatieve adsorptie werd verwacht, zijn de regressie-coëfficiënten „b” van de tweede en vierde formule van bovenstaande tabel positief. Ook het positief zijn van deze regressie-coëfficiënten is wellicht het gevolg van analysefouten (het te laag uitvallen van NO_3 -fe-waarden bijvoorbeeld; zie deel V van dit verslag).

Uit de plus- en mintekens van de regressie-coëfficiënten „b” en „c” van de volgende tabel valt er noch voor de lutum noch voor de organische stof negatieve adsorptie af te leiden.

Verbanden tussen enerzijds het „500 $\text{NO}_3(1;5) - 2 u/f_2$ ”(z) en anderzijds het NO_3 -fe(x), de humus- K_p (p) en het lutumgehalte (q)	
formules (kasmonsters)	r of R
$z = 1.002 x - 1.84$	0.924
$z = 1.024 x + 0.0759 p - 3.15$	0.926
$z = 1.009 x + 0.0157 q - 2.26$	0.924
$z = 1.017 x + 0.0916 p - 0.0260 q - 2.72$	0.927

De toevoeging van p aan x en de toevoeging van q aan x gaven geen betrouwbare betere verklaring van z. Ook de toevoeging van q aan $z - \hat{z}$ gaf geen betrouwbare betere verklaring.

Voor het verband tussen enerzijds het NO_3 -se en anderzijds het NO_3 -fe en de A-se werd de multipele regressievergelijking berekend. Het resultaat van deze berekening is weergegeven in de volgende tabel.

Verbanden tussen enerzijds het NO_3 -se(w) en anderzijds het NO_3 -fe(x) en de A-ss(s)	
formule(kasmonsters)	r of R
$w = 0.556 x + 0.59$	0.931
$w = 0.587 x + 0.0249 s - 1.95$	0.942

De toevoeging van s aan x gaf een zeer betrouwbare betere verklaring van w.

De correlatie-coëfficiënt van de tweede formule van deze tabel is hoger dan de correlatie-coëfficiënt van de eerste formule. Dit wijst er op, dat het NO_3 -fe wellicht nauwkeuriger kan worden berekend uit het NO_3 -se plus de A-ss dan uit het NO_3 -se alleen.

Voor de verbanden tussen enerzijds het „500 $\text{NO}_3(1;5)^{-2} u/f_7$ ” en anderzijds het NO_3 -se en de „ f_7 ” werden er enkele regressievergelijkingen berekend. De resultaten van deze berekeningen zijn weergegeven in de volgende tabel.

Verbanden tussen enerzijds het „500 $\text{NO}_3(1;5)^{-2} u/f_7$ ”(z) en anderzijds het NO_3 -se(w) en de „ f_7 ”(y).	
formule (kasmonsters)	r of R
$z = 0.970 w - 0.60$	0.924
$z = 0.975 w + 0.0054 y - 1.07$	0.925

De toevoeging van y aan w gaf geen betrouwbare betere verklaring van z.

De correlatie-coëfficiënten van de formules van deze tabel zijn gelijk of vrijwel gelijk aan de correlatie-coëfficiënten van de overeenkomstige formules „ f_2 ”.

Uit de volgende twee formules

$$\text{NO}_3\text{-fe} = 0.924(500 \text{NO}_3(1;5)^{-2} u/f_1) + 3.40$$

$$\text{NO}_3(1;5)^{-2} u = 0.133 (N-Nw) + 0.05$$

werd een derde formule afgeleid, namelijk

$$\text{NO}_3\text{-fe} = 61.45 \frac{\text{N-Nv}}{f_1} + \frac{23.1}{f_1} + 3.40$$

Met behulp van de laatste formule werd, op basis van de te Naaldwijk gebezigde waardering van het N-Nv, het gewenste $\text{NO}_3\text{-fe}$ berekend. Het resultaat van deze berekening is als volgt :

humus-Nv (%)	gewenste N-Nv (mg/100 g)	gewenste $\text{NO}_3\text{-fe}$ (mval/liter)
5	^{2.} 35/3	24.9
10	35/3	22.9
20	55/3	21.3
30	75/3	20.7

Zoals uit deze gegevens blijkt, werd voor het gewenste $\text{NO}_3\text{-fe}$ gemiddeld 22.4 mval/liter gevonden. Met behulp van de gemiddelde $\text{NO}_3\text{-fe}/\text{NO}_3\text{-se}$ en $\text{NO}_3\text{-fe}/\text{NO}_3\text{-de-2 u}$ - quotiënten werden uit deze waarde de volgende gewenste $\text{NO}_3\text{-se}$ en $\text{NO}_3\text{-de-2 u}$ -waarden afgeleid :

$\text{NO}_3\text{-se}$	12.0 mval/liter
$\text{NO}_3\text{-de-2 u}$	15.2 mval/liter.

Met behulp van de volgende formules en gegevens werden gewenste $\text{NO}_3(1:5)^{-2 \text{ u}}$ - waarden berekend :

$$500 \text{NO}_3(1:5)^{-2 \text{ u}}/f_1 = 0.988 (\text{NO}_3\text{-fe}) + 0.0372 f_1 - 3.47$$

$$500 \text{NO}_3(1:5)^{-2 \text{ u}}/f_2 = 1.026 (\text{NO}_3\text{-fe}) + 0.0272 f_2 - 3.60$$

$$500 \text{NO}_3(1:5)^{-2 \text{ u}}/f_5 = 1.033 (\text{NO}_3\text{-fe}) + 0.126 f_5 - 6.43$$

$$\text{NO}_3\text{-fe} = 22.4 \text{ mval/liter (gewenste } \text{NO}_3\text{-fe)}$$

de per grondsoort gemiddelde " f_1 "- en " f_2 "- en " f_5 "-waarden.

De resultaten van de berekeningen zijn vermeld in de volgende tabel.

Berekende gewenste $\text{NO}_3(1:5)^{-2}$ u - waarden (Mval/liter)			
	via de „f ₁ ”	via de „f ₂ ”	via de „f ₅ ”
Z	1.07	1.04	1.07
ZK	1.07	1.12	1.08
K	1.56	1.60	1.51
KV	2.44	2.50	2.34
V	3.56	3.50	3.49
gem	1.94	1.95	1.90

De in deze tabel vermelde gewenste $\text{NO}_3(1:5)^{-2}$ u - waarden werden door middel van deling vergeleken met de waarden voor „2.617(humus-Nw) + 11.8” en „2.000(humus-Nw) + 15.0” (zie het hoofdstuk „De op het bodemvocht omgerekende $\text{EC}_{1:5}$ ”). De verkregen quotiënten zijn vermeld in de volgende tabel.

	Z	ZK	K	KV	V	gem
$\text{NO}_3(1:5)^{-2}$ u via de „f ₁ ”						
$\text{NO}_3(1:5)^{-2}$ u/(2.617 x + 11.8)	0.0393	0.0393	0.0402	0.0416	0.0433	0.0407
$\text{NO}_3(1:5)^{-2}$ u/(2.000 x + 15.0)	0.0399	0.0399	0.0438	0.0480	0.0517	0.0447
$\text{NO}_3(1:5)^{-2}$ u via de „f ₂ ”						
$\text{NO}_3(1:5)^{-2}$ u/(2.617 x + 11.8)	0.0382	0.0412	0.0412	0.0427	0.0426	0.0412
$\text{NO}_3(1:5)^{-2}$ u/(2.000 x + 15.0)	0.0388	0.0418	0.0449	0.0492	0.0509	0.0451
$\text{NO}_3(1:5)^{-2}$ u/via de „f ₅ ”						
$\text{NO}_3(1:5)^{-2}$ u/(2.617 x + 11.8)	0.0393	0.0397	0.0389	0.0399	0.0425	0.0401
$\text{NO}_3(1:5)^{-2}$ u/(2.000 x + 15.0)	0.0399	0.0403	0.0424	0.0461	0.0507	0.0439

x = humus-Nw

Zoals uit de tabel blijkt, hangen de gewenste $\text{NO}_3(1:5)^{-2}$ u - waarden nauwer samen met de waarden voor „2.617 (humus-Nw) + 11.8” dan met die voor „2.000 (humus-Nw) + 15.0”.

Uitgaande van de gemiddelden van de $\text{NO}_3(1:5)^{-2}$ u - en N-Nw-waarden (resp. 1.67 mval/liter en 12.18 mg/100 g) laat zich op basis van de waardering van het N-Nw de volgende waarde berekenen voor het quotiënt „ $\text{NO}_3(1:5)^{-2}$ u/(2.000 humus - Nw + 15.0)”:

$$\frac{1.67}{12.18} \times \frac{1}{3} = 0.0457$$

HET OP HET BODEMVOCHT OMGEREKENDE K_{115}

Het K_{115} werd omgerekend op het bodemvocht ($500 K_{115}/f_1$, $500 K_{115}/f_2$ en $500 K_{115}/f_5$) en op het vocht van de verzadigde grond "ss" ($500 K_{115}/f_7$).

Voor de verbanden tussen enerzijds het op het bodemvocht omgerekende K_{115} en anderzijds het K-fe en de " $f_{(1,2,5)}$ " werden er enkele regressievergelijkingen berekend. De resultaten van deze berekeningen zijn weergegeven in de volgende tabel.

Verbanden tussen enerzijds het op het bodemvocht omgerekende K_{115} , het K-se, het K-de en het K_{115} en anderzijds het K-fe (x) en de " $f_{(1,2,5)}$ ".

z	y	formule (kasmonsters)	r of R
$500 K_{115}/f_1$	f_1	$z = 1.740 x + 1.72$	0.927
$500 K_{115}/f_1$		$z = 1.661 x - 0.0457 y + 4.36$	0.944
$500 K_{115}/f_2$	f_2	$z = 1.872 x + 0.97$	0.939
$500 K_{115}/f_2$		$z = 1.786 x - 0.0450 y + 3.62$	0.954
$500 K_{115}/f_5$	f_5	$z = 1.713 x + 2.84$	0.929
$500 K_{115}/f_5$		$z = 1.692 x - 0.0156 y + 3.63$	0.930
K-se		$z = 0.705 x + 0.38$	0.965
K-de		$z = 0.696 x - 0.10$	0.936
K_{115}		$z = 0.0753 x + 0.62$	0.430

De toevoeging van y aan x gaf voor de tweede en vierde formule een zeer betrouwbare betere verklaring van z. Voor de zesde formule gaf zij geen betrouwbare betere verklaring.

Zoals uit de tabel blijkt, zijn het op het bodemvocht omgerekende K_{115} en het K-fe vrij nauw met elkaar gecorreleerd.

Een verdunningsbezwaar is slechts in beperkte mate aanwezig.

De regressie-coëfficiënten "a" van de eerste zes formules van bovenstaande tabel zijn belangrijk hoger dan één. Dit zal een gevolg zijn van het feit dat er in de 1:5-suspensies belangrijk meer kali tot oplossing is gekomen dan in de veldvochtige grond was opgelost. Het negatief zijn van de regressie-coëfficiënten "b" wijst er op, dat er bij lage " $f_{(1,2,5)}$ "-waarden in de 1:5-suspensies relatief meer kali tot oplossing is gekomen dan bij hoge " $f_{(1,2,5)}$ "-waarden.

Er werden ook enkele multipele regressievergelijkingen berekend voor de verbanden tussen enerzijds het K-fe en anderzijds het " $500 K_{1,5}/f_{(1,2)}$ " en de " $f_{(1,2)}$ ". De resultaten van deze berekeningen zijn weergegeven in de volgende tabel.

Verbanden tussen enerzijds het K-fe (x) en anderzijds het " $500 K_{1,5}/f_{(1,2)}$ " en de " $f_{(1,2)}$ ".

z	y	formule (kasmonsters)	R
$500 K_{1,5}/f_1$	f_1	$x = 0.525 z + 0.0202 y - 1.30$	0.937
$500 K_{1,5}/f_2$	f_2	$x = 0.500 z + 0.0189 y - 0.96$	0.948
De toevoeging van y aan z gaf voor beide formules een zeer betrouwbare betere verklaring van x.			

De correlatie-coëfficiënten voor de in deze tabel vermelde formules zijn hoger dan de correlatie-coëfficiënten voor de " $f_{(1,2)}$ "-formules $z = ax + b$ (respectievelijk 0.927 en 0.939), maar lager dan de correlatie-coëfficiënten voor de " $f_{(1,2)}$ "-formules $z = ax + by + c$ (respectievelijk 0.944 en 0.954).

Er werden ook enkele multipele regressievergelijkingen berekend voor de verbanden tussen enerzijds het " $500 K_{1,5}/f_2$ " en anderzijds het K-fe, het lutumgehalte en de humus-Kp. De resultaten van deze berekeningen zijn weergegeven in de volgende tabel.

Verbanden tussen enerzijds het "500 K_{1,15}/f₂" (z) en anderzijds het K-fe (x), de humus-Kp (p) en het lutumgehalte (q).

formule (kasmonsters)	R
$z = 1.830 x - 0.0252 q + 1.68$	0.940
$z = 1.804 x - 0.126 p + 2.82$	0.956
$z = 1.890 x - 0.163 p + 0.0622 q + 1.60$	0.959

De toevoeging van q aan x gaf geen betrouwbare betere verklaring van z. De toevoeging van p aan x gaf een zeer betrouwbare betere verklaring. De toevoeging van q aan x en p gaf een betrouwbare betere verklaring.

De correlatie-coëfficiënten voor de tweede en derde formule van deze tabel zijn iets hoger dan de correlatie-coëfficiënt voor de "f₂"-formule $z = ax + by + c$ (R = 0.954).

Uit de "f₂"-formule $z = ax + b$ ($500 K_{1,15}/f_2 = 1.872 (K-fe) + 0.97$) werden berekende "500K_{1,15}/f₂"-waarden afgeleid. De gemiddelden per grondsoort van de berekende "500 K_{1,15}/f₂"-waarden weken als volgt af van de gemiddelden per grondsoort van de gevonden "500 K_{1,15}/f₂"-waarden (mval/liter):

	afwijking	lutum	humus-Kp	$\frac{\text{lutum}}{\text{humus-Kp}}$
Z	+ 0.2	3.7 %	4.7 %	0.9
ZK	- 0.8	11.3 %	4.3 %	2.9
K	- 1.3	22.8 %	7.2 %	3.5
KV	+ 0.1	26.5 %	15.3 %	1.8
V	+ 1.8	23.3 %	24.9 %	1.0

Uit deze gegevens blijkt, dat de afwijkingen vrij nauw samenhangen met het quotiënt "lutum/humus-Kp". Vandaar dat ook de multipele regressievergelijking werd berekend voor het verband tussen enerzijds het (gevonden) "500 K_{1,15}/f₂" en anderzijds het K-fe en het quotiënt "lutum/humus-Kp". Het resultaat van ddze berekening is weergegeven in de volgende tabel.

Verband tussen enerzijds het "500 K₁₁₅/f₂" (z) en anderzijds het K-fe (x) en het quotiënt "lutum/humus-Kp" (u).

formule (kasmonsters)	R
$z = 2.033 x + 0.959 u - 1.98$	0.960

De toevoeging van u aan x gaf een zeer betrouwbare betere verklaring van z.

Uit deze en de voorgaande tabel blijkt, dat de verhouding "500 K₁₁₅/f₂ : K-fe" in het algemeen hoger was naarmate de gehalten aan lutum en organische stof respectievelijk hoger en lager waren (zie ook deel VI van dit verslag).

Het verband tussen het "500 K₁₁₅/f₂" en het K-fe werd ook nog op een andere wijze vastgesteld. De K-fe-waarden werden hierbij als volgt in tweeën gesplitst:

$$\frac{\text{lutum}}{\text{lutum} + 3\text{humus-Kp}} \text{ K-fe} \qquad \frac{3 \text{ humus-Kp}}{\text{lutum} + 3 \text{ humus-Kp}} \text{ K-fe}$$

Deze splitsing was bedoeld om de adsorptieve eigenschappen van lutum en organische stof in rekening te brengen (er werd verondersteld, dat de adsorptiecapaciteit van organische stof drie keer zo groot is als die van lutum). Het verband tussen de gesplitste K-fe-grootheden enerzijds en het "500 K₁₁₅/f₂" anderzijds is vermeld in de volgende tabel.

Verband tussen enerzijds het "500 K₁₁₅/f₂" (z) en anderzijds het " $\frac{\text{lutum}}{\text{lutum} + 3 \text{ humus-Kp}}$ K-fe"(v) en het " $\frac{3 \text{ humus-Kp}}{\text{lutum} + 3 \text{ humus-Kp}}$ K-fe"(t).

formule (kasmonsters)	R
$z = 2.899 v + 1.650 t - 0.30$	0.957

De correlatie-coëfficiënt voor de formule van deze tabel is hoger dan de correlatie-coëfficiënt voor de "f₂"-formule $z = ax + b$ (r = 0.939). Zij is van dezelfde orde van grootte als de correlatie-coëfficiënten voor de "f₂"-formules $z = ax + bp + cq + d$ (R = 0.959) en $z = ax + bu + c$ (R = 0.960).

Voor het verband tussen enerzijds het K-se en anderzijds het K-fe en de A-se werd de multipele regressievergelijking berekend. Het resultaat van deze berekening is weergegeven in de volgende tabel.

Verbanden tussen enerzijds het K-se (w) en anderzijds het K-fe (x) en de A-se (s).	
formule (kasmonsters)	r of R
$w = 0.705 x + 0.38$	0.965
$w = 0.731 x + 0.0087 s - 0.46$	0.972
De toevoeging van s aan x gaf een zeer betrouwbare betere verklaring van w.	

De correlatie-coëfficiënt van de tweede formule van deze tabel is hoger dan de correlatie-coëfficiënt van de eerste formule. Dit wijst er op, dat het K-fe wellicht nauwkeuriger kan worden berekend uit het K-se plus de A-se dan uit het K-se alleen.

Voor de verbanden tussen enerzijds het "500 K_{115}/f_7 " en anderzijds het K-se en de " f_7 " werden er enkele regressievergelijkingen berekend. De resultaten van deze berekeningen zijn weergegeven in de volgende tabel.

Verbanden tussen enerzijds het "500 K_{115}/f_7 " (z) en anderzijds het K-se (w) en de " f_7 " (y).	
formule (kasmonsters)	r of R
$z = 1.441 w + 0.55$	0.951
$z = 1.406 w - 0.0166 y + 1.99$	0.963
De toevoeging van y aan w gaf een zeer betrouwbare betere verklaring van z.	

De correlatie-coëfficiënten van de formules van deze tabel zijn hoger dan de correlatie-coëfficiënten van de overeenkomstige formules " f_2 ".

Met behulp van de formule

$$K\text{-fe} = 0.525 (500 K_{1,5}/f_1) + 0.0202 f_1 - 1.30$$

werd, op basis van de te Naaldwijk gebezigde waardering van het $K_2O\text{-Nw}$, het gewenste $K\text{-fe}$ berekend. Het resultaat van deze berekening is als volgt:

humus-Nw (%)	gewenste $K_2O\text{-Nw}$ (mg/100g)	gewenste $K_{1,5}$ (mval/liter)	gewenste $K\text{-fe}$ (mval/liter)
5	50/3	100/141.3	6.7
10	70/3	140/141.3	6.3
20	110/3	220/141.3	6.4
30	150/3	300/141.3	6.7

Zoals uit deze gegevens blijkt, werd voor het gewenste $K\text{-fe}$ gemiddeld 6.5 mval/liter gevonden. Met behulp van de gemiddelde $K\text{-fe}/K\text{-se}$ - en $K\text{-fe}/K\text{-de}$ - quotiënten werden uit deze waarde de volgende gewenste $K\text{-se}$ - en $K\text{-de}$ -waarden afgeleid:

$K\text{-se}$	4.9 mval/liter
$K\text{-de}$	4.2 mval/liter

Het gewenste $K\text{-fe}$ werd ook berekend met behulp van de formule.

$$K\text{-fe} = 10.79 \frac{K_2O\text{-Nw}}{f_1} + \frac{15.75}{f_1} + 0.0202 f_1 - 1.30$$

welke werd afgeleid uit de volgende formules

$$K\text{-fe} = 0.525 (500 K_{1,5}/f_1) + 0.0202 f_1 - 1.30$$

$$K_{1,5} = 0.0411 (K_2O\text{-Nw}) + 0.06$$

Het resultaat van deze berekening is als volgt:

humus-Nw (%)	gewenste K ₂ O-Nw (mg/100g)	gewenste K-fe (mval/liter)
5	50/3	7.1
10	70/3	6.5
20	110/3	6.4
30	150/3	6.7

Het gemiddelde van deze K-fe-waarden is 6.7 mval/liter. Deze waarde voor het gewenste K-fe is vrijwel gelijk aan de eerder gevonden waarde (6.5 mval/liter).

Met behulp van de volgende formules en gegevens werden gewenste K₁₁₅-waarden berekend:

$$500 K_{115}/f_1 = 1.661 (K-fe) - 0.0457 f_1 + 4.36$$

$$500 K_{115}/f_2 = 1.786 (K-fe) - 0.0450 f_2 + 3.62$$

$$500 K_{115}/f_5 = 1.692 (K-fe) - 0.0156 f_5 + 3.63$$

$$K-fe = 6.5 \text{ mval/liter (gewenste K-fe)}$$

de per grondsoort gemiddelde "f₁"-, "f₂"- en "f₅"-waarden

De resultaten van de berekeningen zijn vermeld in de volgende tabel.

Berekende gewenste K ₁₁₅ -waarden (mval/liter)			
	via de "f ₁ "	via de "f ₂ "	via de "f ₅ "
Z	0.75	0.73	0.76
ZK	0.76	0.78	0.76
K	1.04	1.06	1.00
KV	1.46	1.50	1.40
V	1.87	1.88	1.86
gem	1.13	1.17	1.16

De in deze tabel vermelde gewenste K_{115} -waarden werden door middel van deling vergeleken met de waarden voor "2.617 (humus-Nw) + 11.8" en "2.000 (humus-Nw) + 15.0" (zie het hoofdstuk "De op het bodemvocht omgerekende EC_{115} "). De verkregen quotiënten zijn vermeld in de volgende tabel.

	Z	ZK	K	KV	V	gem.
K_{115} via de " f_1 "						
$K_{115}/(2.617 x + 11.8)$	0.0276	0.0279	0.0268	0.0249	0.0227	0.0260
$K_{115}/(2.000 x + 15.0)$	0.0280	0.0284	0.0292	0.0287	0.0272	0.0283
K_{115} via de " f_2 "						
$K_{115}/(2.617 x + 11.8)$	0.0268	0.0287	0.0273	0.0256	0.0229	0.0263
$K_{115}/(2.000 x + 15.0)$	0.0272	0.0291	0.0298	0.0295	0.0273	0.0286
K_{115} via de " f_5 "						
$K_{115}/(2.617 x + 11.8)$	0.0279	0.0279	0.0258	0.0239	0.0226	0.0256
$K_{115}/(2.000 x + 15.0)$	0.0284	0.0284	0.0281	0.0276	0.0270	0.0279

x = humus-Nw

Zoals uit de tabel blijkt, hangen de gewenste K_{115} -waarden nauwer samen met de waarden voor "2.000 (humus-Nw) + 15.0" dan met die voor "2.617 (humus-Nw) + 11.8".

Op basis van de waardering van het K_2O -Nw (mg/100 g) laat zich voor het quotiënt " $K_{115}/(2.000 \text{ humus-Nw} + 15.0)$ " de volgende waarde berekenen:

$$\frac{2}{47.1} \times \frac{2}{3} = 0.0283$$

De gewenste K_{115} -waarden werden eveneens berekend met behulp van de volgende formule en gegevens:

$$500 K_{115}/f_2 = 2.033 (K-fe) + 0.959 \frac{\text{lutum}}{\text{humus-Kp}} - 1.98$$

$$K-fe = 6.5 \text{ nval/liter (gevenste K-fe)}$$

de per grondsoort gemiddelde "f₂"-waarden

de per grondsoort gemiddelde waarden voor "lutum/humus-Kp"
(respectievelijk 0.90, 2.90, 3.48, 1.77 en 0.97)

Cok de aldus berekende K₁₁₅-waarden werden door middel van deling vergeleken met de waarden voor "2.617 (humus-Nw) + 11.8" en "2.000 (humus-Nw) + 15.0.

De verkregen quotiënten en K₁₁₅-waarden zijn vermeld in de volgende tabel.

	berekende K ₁₁₅ -waarden (nval/liter)	K ₁₁₅ /(2.617 x + 11.8)	K ₁₁₅ /(2.000 x + 15.0)
Z	0.62	0.0228	0.0231
ZK	0.78	0.0287	0.0291
K	1.14	0.0294	0.0320
KV	1.54	0.0263	0.0303
V	1.97	0.0240	0.0286
gem.	1.21	0.0262	0.0286

x = humus-Nw

De in deze tabel vermelde quotiënten vertonen in de richting Z- ZK- K- KV- V een sterk kwadratisch verloop.

HET OP HET BODEMVOCHT OMGEREKENDE Mg_{1,5}

Het Mg_{1,5} werd omgerekend op het bodemvocht (500 Mg_{1,5}/f₁, 500 Mg_{1,5}/f₂ en 500 Mg_{1,5}/f₅) en op het vocht van de verzadigde grond "ss" (500 Mg_{1,5}/f₇).

Voor de verbanden tussen enerzijds het "500 Mg_{1,5}/f_(1,2,5)" en anderzijds het Mg-fe werden de regressievergelijkingen berekend. De resultaten van deze berekeningen zijn weergegeven in de volgende tabel.

Verbanden tussen enerzijds het "500 Mg _{1,5} /f _(1,2,5) ", het Mg-se, het Mg-de en het Mg _{1,5} en anderzijds het Mg-fe (x).		
z	formule (kasmonsters)	r
500 Mg _{1,5} /f ₁	z = 1.245 x - 4.74	0.820
500 Mg _{1,5} /f ₂	z = 1.293 x - 5.49	0.815
500 Mg _{1,5} /f ₅	z = 1.270 x - 3.68	0.808
Mg-se	z = 0.546 x + 0.34	0.908
Mg-de	z = 0.568 x + 0.28	0.898
Mg _{1,5}	z = 0.0765 x + 0.23	0.465

Zoals uit de tabel blijkt, waren de verbanden tussen enerzijds het "500 Mg_{1,5}/f_(1,2,5)" en anderzijds het Mg-fe niet nauw. Dit zal veroorzaakt zijn door een verdunningsbezwaar.

Uit de volgende tabel blijkt, dat dit verdunningsbezwaar niet of nagenoeg niet in rekening kan worden gebracht met de "f_(1,2,5)" of met de humus-Kp en het lutumgehalte.

De regressie-coëfficiënten "a" van de eerste drie formules van bovenstaande tabel zijn belangrijk hoger dan één, terwijl de intercepten sterk negatief zijn. In dit verband kan worden opgemerkt, dat de gemiddelden van de "500 Mg_{1,5}/f₁" — en "500 Mg_{1,5}/f₂" — waarden (respectievelijk 18.6 en 18.7 mval/liter) praktisch gelijk zijn aan het gemiddelde van de Mg-fe-waarden (18.7 mval/liter). Het gemiddelde van de "500 Mg_{1,5}/f₅"-waarden (20.1 mval/liter) is echter hoger (door de vermenigvuldiging van het Mg_{1,5} met 500/f₅ werd geen zuivere omrekening op het bodemvocht verkregen).

op het bodemvocht verkregen.

Verbanden tussen enerzijds het "500 Mg₁₁₅/f_(1,2,5)" en anderszijds het Mg-fe (x), de "f_(1,2,5)", de humus-Kp (p) en het lutumgehalte (q).

z	y	formule (kasmonsters)	R
500 Mg ₁₁₅ /f ₁	f ₁	z = 1.227 x - 0.0463 y - 2.24	0.830
500 Mg ₁₁₅ /f ₂	f ₂	z = 1.260 x - 0.0560 y - 2.41	0.828
500 Mg ₁₁₅ /f ₅	f ₅	z = 1.272 x + 0.0065 y - 3.98	0.808
500 Mg ₁₁₅ /f ₂		z = 1.27 ⁸ x - 0.152 p - 3.50	0.828
500 Mg ₁₁₅ /f ₂		z = 1.257 x - 0.0629 q - 3.71	0.818
500 Mg ₁₁₅ /f ₂		z = 1.289 x - 0.167 p + 0.0226 q - 3.93	0.829

De toevoeging van y aan x gaf voor de eerste en tweede formule een respectievelijke bijna betrouwbare en betrouwbare betere verklaring van z. Voor de derde formule gaf zij geen betrouwbare betere verklaring.

De toevoeging van p aan x gaf een betrouwbare betere verklaring van z. De toevoeging van q aan x gaf geen betrouwbare betere verklaring. Ook de toevoeging van q aan x en p gaf geen betrouwbare betere verklaring.

Het voornoemde verdunningsbezwaar werd wellicht grotendeels veroorzaakt door gips (omwisseling van magnesium door calcium). Vandaar dat ook berekeningen zijn uitgevoerd om het verdunningsbezwaar met het "500 SO₄₍₁₁₅₎/f_(1,2,5)" in rekening te brengen.

Verbanden tussen enerzijds het "500 Mg₁₁₅/f_(1,2,5)" en anderszijds het Mg-fe (x) en het "500 SO₄₍₁₁₅₎/f_(1,2,5)".

z	u	formule(kasmonsters)	R
500 Mg ₁₁₅ /f ₁	500 SO ₄₍₁₁₅₎ /f ₁	z = 0.843 x + 0.155 u - 6.60	0.942
500 Mg ₁₁₅ /f ₂	500 SO ₄₍₁₁₅₎ /f ₂	z = 0.860 x + 0.158 u - 7.01	0.942
500 Mg ₁₁₅ /f ₅	500 SO ₄₍₁₁₅₎ /f ₅	z = 0.865 x + 0.155 u - 6.29	0.944

De toevoeging van u aan x gaf voor alle drie formules een zeer betrouwbare betere verklaring van z.

Zoals uit de correlatie-coëfficiënten van de laatste drie tabellen blijkt, brengt het "500 SO_{4(1,5)}/f_(1,2,5)" het verdunningsbezwaar goed in rekening.

De regressie-coëfficiënten "a" wijzen hier eveneens op : de regressie-coëfficiënten "a" van de "f_(1,2,5)" - formules $z = ax + b$ en $z = ax + by + c$ zijn groter dan één en de \bar{r} zijn kleiner dan één. Dit laatste is mogelijkwerwijs een gevolg van negatieve adsorptie.

Voor wat betreft het "500 Mg_{1,5}/f₁" betreft werd ook een berekening uitgevoerd om het verdunningsbezwaar in rekening te brengen met het "500 SO_{4(1,5)}/f₁" plus de "f₁". Het resultaat van deze berekening is weergegeven in de volgende tabel.

Verband tussen enerzijds het "500 Mg_{1,5}/f₁" (z) en anderzijds het Mg-fe (x), het "500 SO_{4(1,5)}/f₁" (u) en de "f₁" (y).

formule (kasmonsters)	R
$z = 0.839 x + 0.152 u - 0.0295 y - 4.97$	0.945

De toevoeging van y aan x en u gaf een betrouwbare betere verklaring van z.

Uit de laatste twee tabellen blijkt, dat het verdunningsbezwaar iets beter in rekening wordt gebracht met het "500 SO_{4(1,5)}/f₁" plus de "f₁" dan met het "500 SO_{4(1,5)}/f₁" alleen.

Er werden ook enkele multipele regressievergelijkingen berekend voor de verbanden tussen enerzijds het "Mg-fe en anderzijds het "500 Mg_{1,5}/f₁", het "500 SO_{4(1,5)}/f₁" en de "f₁".

Regressie-coëfficiënten "a" van de "f_(1,2,5)" formules $z = ax + by + c$

De resultaten van deze berekeningen zijn weergegeven in de volgende tabel.

Verbanden tussen enerzijds het Mg-fe (x) en anderzijds het "500 Mg_{1,5}/f₁(z), het "500 SO_{4(1,5)}/f₁" (u) en de "f₁" (y).

formule (kasmonsters)	R
$x = 0.798 z - 0.0926 u + 9.51$	0.868
$x = 0.550 z + 0.0183 y + 7.65$	0.824
$x = 0.815 z - 0.0941 u + 0.0220 y + 8.26$	0.873

De toevoeging van u aan z gaf een zeer betrouwbare verklaring van x. De toevoeging van y aan z gaf geen betrouwbare betere verklaring. Ook de toevoeging van y aan z en u gaf geen betrouwbare betere verklaring.

De eerste en derde formule van deze tabel hebben het bezwaar, dat het "500 Mg_{1,5}/f₁" en het "500 SO_{4(1,5)}/f₁" vrij nauw met elkaar zijn gecorreleerd (r = 0.809).

De correlatie-coëfficiënten voor de in de bovenstaande tabel vermelde formules zijn lager tot belangrijk lager dan de correlatie-coëfficiënten voor de "f₁" - formules $z = ax + bu + c$, $z = ax + by + c$ en $z = ax + bu + cy + d$ (resp. 0.942, 0.830 en 0.945).

Voor de verbanden tussen enerzijds het Mg-se en anderzijds het Mg-fe, het SO₄- se en de A-se werden enkele multi-pele regressie-vergelijkingen berekend. De resultaten van deze berekeningen zijn weergegeven in de volgendetabel.

Verbanden tussen enerzijds het Mg-se(s) en anderzijds het Mg-fe(x), het SO₄-se (v) en de A-se (w).

formule (kasmonsters)	r of R
$s = 0.546 X + 0.34$	0.908
$s = 0.496 x + 0.0067 v - 1.35$	0.926
$s = 0.553 x + 0.0096 w - 0.52$	0.912
$s = 0.503 x + 0.0806 v + 0.0050 w - 1.67$	0.927

De toevoeging van v aan x gaf een zeer betrouwbare betere verklaring van s. De toevoeging van w aan x gaf een bijna betrouwbare betere verklaring. De toevoeging van w aan x en v gaf geen betrouwbare betere verklaring.

De correlatie-coëfficiënt van de tweede formule van deze tabel is hoger dan de correlatie-coëfficiënt van de eerste formule. Dit wijst er op, dat het Mg-fe wellicht nauwkeuriger kan worden berekend uit het Mg-se plus het SO₄-se dan uit het Mg-se alleen.

Voor de verbanden tussen enerzijds het "500 Mg₁₁₅/f₇" en anderzijds het Mg-se, het "500 SO₄₍₁₁₅₎/f₇" en de "f₇" werden enkel regressievergelijkingen berekend. De resultaten van deze berekeningen zijn weergegeven in de volgende tabel.

Verbanden tussen enerzijds het "500 Mg₁₁₅/f₇" (z) en anderzijds het Mg-se (s), het "500 SO₄₍₁₁₅₎/f₇" (u) en de "f₇" (y).

formule (kasmonsters)	r of R
$z = 1.288 s - 2.55$	0.841
$z = 0.866 s + 0.152 u - 3.56$	0.951
$z = 1.287 s - 0.0169 y - 1.25$	0.847
$z = 0.867 s + 0.151 u - 0.0154 y - 2.36$	0.956

De toevoeging van u aan s gaf een zeer betrouwbare betere verklaring van z. Ook de toevoeging van y aan s en u gaf een zeer betrouwbare betere verklaring. De toevoeging van y aan s alleen gaf een bijna betrouwbare betere verklaring.

De correlatie-coëfficiënten van de formules van deze tabel zijn iets hoger dan de correlatie-coëfficiënten van de overeenkomstige formules "f₁".

Met behulp van de volgende formules en gegevens werden Mg_{1:5}-waarden berekend:

$$500 \text{ Mg}_{1:5}/f_1 = 1.227 (\text{Mg-fe}) - 0.0463 f_1 - 2.24$$

$$500 \text{ Mg}_{1:5}/f_2 = 1.268 (\text{Mg-fe}) - 0.0560 f_2 - 2.41$$

$$500 \text{ Mg}_{1:5}/f_5 = 1.272 (\text{Mg-fe}) + 0.0065 f_5 - 3.98$$

Mg-fe = 18.721 mval/liter (gemiddelde van de Mg-fe-waarden).

de per grondsoort gemiddelde "f₁" -, "f₂" - en "f₅"-waarden

De resultaten van de berekeningen zijn vermeld in de volgende tabel.

Berekende Mg_{1:5}-waarden (mval/liter)

	via de "f ₁ "	via de "f ₂ "	via de "f ₅ "
Z	1.06	1.03	1.07
ZK	1.06	1.10	1.07
K	1.47	1.50	1.43
KV	2.11	2.14	2.04
V	2.78	2.72	2.79
gem.	1.70	1.70	1.68

De in deze tabel vermelde Mg_{1:5}-waarden werden door middel van deling vergeleken met de waarden voor "2.617 (humus-Nw) + 11.8" en "2.000 (humus-Nw) + 15.0" (zie het hoofdstuk "De op het bodemvocht omgerekende E_(1:5)").

De verkregen quotiënten zijn vermeld in de volgende tabel.

	Z	ZK	K	KV	V	gem.
Mg _{1,5} via de "f ₁ "						
Mg _{1,5} /(2.617 x + 11.8)	0.0390	0.0390	0.0379	0.0360	0.0338	0.0371
Mg _{1,5} /(2.000 x + 15.0)	0.0396	0.0396	0.0413	0.0415	0.0404	0.0405
Mg _{1,5} via de "f ₂ "						
Mg _{1,5} /(2.617 x + 11.8)	0.0379	0.0404	0.0387	0.0365	0.0331	0.0373
Mg _{1,5} /(2.000 x + 15.0)	0.0384	0.0410	0.0421	0.0421	0.0395	0.0406
Mg _{1,5} via de "f ₅ "						
Mg _{1,5} /(2.617 x + 11.8)	0.0393	0.0393	0.0369	0.0348	0.0339	0.0368
Mg _{1,5} /(2.000 x + 15.0)	0.0399	0.0399	0.0402	0.0402	0.0406	0.0402

x = humus-Nw

Zoals uit de tabel blijkt, hangen de berekende Mg_{1,5}-waarden nauwer samen met de waarden voor "2.000 (humus-Nw) + 15.0" dan met die voor "2.617 (humus-Nw) + 11.8".

Mg_{1,5}-waarden werden eveneens berekend met behulp van de volgende formule en gegevens:

$$500 \text{ Mg}_{1,5}/f_1 = 0.839 (\text{Mg-fe}) + 0.152(500 \text{ SO}_{4(1,5)}/f_1) - 0.0295 f_1 - 4.97$$

$$\text{Mg-fe} = 18.721 \text{ mval/liter (gemiddelde waarde)}$$

$$500 \text{ SO}_{4(1,5)}/f_1 = 60.546 \text{ mval/liter (gemiddelde waarde)}$$

de per grondsoort gemiddelde "f₁"-waarden.

Ook de aldus berekende Mg_{1,5}-waarden werden door middel van deling vergeleken met de waarden voor "2.617 (humus-Nw) + 11.8" en "2.000 (humus-Nw) + 15.0".

De verkregen quotiënten en Mg_{115} -waarden zijn vermeld in de volgende tabel.

	berekende Mg_{115} -waarden (mval/liter)	$Mg_{115}/(2.617 x + 11.8)$	$Mg_{115}/(2.000x + 15.0)$
Z	1.04	0.0382	0.0388
ZK	1.04	0.0382	0.0388
K	1.46	0.0376	0.0410
KV	2.13	0.0363	0.0419
V	2.87	0.0349	0.0417
gem.	1.71	0.0370	0.0404

$x = \text{humus-Nw}$

De in deze tabel vermelde Mg_{115} -waarden hangen ongeveer even nauw samen met de waarden voor "2.617 (humus-Nw) + 11.8" als met die voor "2.000 (humus-Nw) + 15.0".

Met behulp van de volgende Mg_{115} -waarden en van de volgende gewenste K_{115} -waarden (mval/liter, berekend via de "f") werden " $Mg_{115}/$ gewenste K_{115} "-quotiënten berekend:

	Mg_{115}	gewenste K_{115}	$\frac{Mg_{115}}{\text{gewenste } K_{115}}$
Z	1.06	0.75	1.41
ZK	1.06	0.76	1.39
K	1.47	1.04	1.41
KV	2.11	1.46	1.45
V	2.78	1.87	1.49

Het gemiddelde van deze „Mg_{1,5}/gewenste K_{1,5}“-quotiënten bedraagt 1.43 .

Uit het gemiddelde van de Mg-fe-waarden (18.7 mval/liter) en het gewenste K-fe(6.5 mval/liter) volgt dat het „Mg-fe/gewenste K-fe“-quotiënt (18.7/6.5 = 2.88) gemiddeld ongeveer twee keer zo hoog was als het „Mg_{1,5}/gewenste K_{1,5}“-quotiënt.

Sonneveld (1967) heeft voor een tweejarige bemestingsproef met tomaten, in welke proef, genomen op het Proefstation, bij verschillende behandelingen vrij sterk magnesiumgebrek is opgetreden, de volgende regressievergelijking gevonden voor het verband tussen het magnesiumgebrek (percentage chlorotisch blad) en het „Mg_{1,5}/K_{1,5}“- quotiënt (r = - 0.439) :

$$\text{Mg}_{1,5}/\text{K}_{1,5} = -0.0113 (\text{Mg-gebrek}) + 1.35$$

Volgens deze regressievergelijking trad geen magnesiumgebrek op bij waarden van het „Mg_{1,5}/K_{1,5}“-quotiënt van 1.35 of hoger. Daar het bovenbesproken „Mg_{1,5}/gewenste K_{1,5}“-quotiënt 1.43 bedraagt, is het waarschijnlijk dat de bovenstaande Mg_{1,5}-waarden voor het gewas tomaat weinig verschillen van de gewenste Mg_{1,5}-waarden.

Met behulp van de volgende formule en gegevens werden Mg-Nv-waarden berekend :

$$\text{Mg-Nv} = 6.65 (\text{humus-Kp}) + 3.63 \text{ lutum} + 3,87 \text{ Mg}_{1,5} + 39.4$$

	humus-Kp	lutum	Mg _{1,5}
Z	4.7	3.7	1.06
ZK	4.3	11.3	1.06
K	7.2	22.8	1.47
KV	15.3	26.5	2.11
V	24.9	23.3	2.78

De resultaten van de berekeningen zijn vermeld in de volgende tabel.

	berekende Mg-Nw	gevonden Mg-Nw(gem.)	minimum-eis Mg-Nw [†]	$\frac{\text{berekende Mg-Nw}}{\text{minimum-eis Mg-Nw}}$
	Z	125	126	75
ZK	150	151	100	1.50
K	227	220	150	1.51
KV	319	312	200	1.60
V	397	403	250	1.59

[†]gebezigde minimum-grens voor gewassen onder glas

Zoals uit de tabel blijkt, zijn de berekende Mg-Nw-waarden nagenoeg gelijk aan de Mg-Nw-waarden die gemiddeld per grondsoort werden gevonden. Het quotiënt „berekende Mg-Nw/minimum-eis Mg-Nw“ is vrij hoog. Het bedraagt gemiddeld 1.57.

HERHALING VAN DE Mg-Nw- EN Mg_{1:5}- ANALYSES

Aan de hand van de Mg-Nw-waarden die in praktijkmonsters werden gevonden, werd de indruk verkregen dat de Mg-Nw-waarden van de DM-monsters wat hoog waren uitgevallen. Vandaar dat in de DM-monsters de Mg-Nw-analyses een keer werden herhaald (Van Rodijnen, 1968). Dit geschiedde in de maanden december 1967 en januari 1968. De bereiding van de Morgan's extracten en de magnesiumbepaling in deze extracten vonden plaats op de in het hoofdstuk „Bepalingsmethodieken“ beschreven wijzen. Om de uitkomsten van de magnesiumbepaling te kunnen corrigeren voor het vochtgehalte van de DM-monsters werden ook de A-cijfers van deze monsters weer bepaald. De correctie werd uitgevoerd door vermenigvuldiging met $\frac{250 + 3,5 A}{250}$.

Tegelijk met de herhaling van de Mg-Nw-analyses werden van de DM-monsters ook weer Mg_{1:5}-waarden vastgesteld. De bereiding van de 1 : 5 - extracten vond plaats op de in deel III van dit verslag beschreven wijze. Er werd echter niet uitgegaan van 300 gram gedemineraliseerd(en) $\frac{30.000 + 300 A}{500 - A}$ gram gedroogde en gemalen grond, maar van 50 gram gedemineraliseerd water en $\frac{5.000 + 50 A}{500 - A}$ gram gedroogde en gemalen grond (Van Rodijnen, 1968)

In de 1:5-extracten werden de volgende twee magnesiumbepalingen verricht :

1. de bij ons onderzoek gebruikelijke complexometrische magnesiumbepaling; deze bepaling wordt voorafgegaan door een calciumbepaling (zie deel V van dit verslag);
2. een colorimeterische magnesiumbepaling (zie Aanhangsel 1)

De uitkomsten van voornoemde analyses — gemiddelden van duplo-analyses (extractbereiding in duplo) — zijn vermeld op de volgende bijlagen :

- bijlage 12 A-cijfer
- bijlage 13 Ca_{1:5} in mval/liter
- bijlage 14 Mg_{1:5} in mval/liter, complexometrisch bepaald
(= Mg_{1:5}-kom-mvl)
- bijlage 14a Mg_{1:5} in dpm in het extract, complexometrisch
bepaald (= Mg_{1:5}-kom-dpm)
- bijlage 15 Mg_{1:5} in mval/liter, colorimetrisch bepaald
(= Mg_{1:5}-col-mvl)
- bijlage 15a Mg_{1:5} in dpm in het extract, colorimetrisch
bepaald (= Mg_{1:5}-col-dpm)
- bijlage 16 Mg-Nw in dpm in het extract.

Voor monster V 1 zijn op deze bijlagen geen uitkomst^en vermeld en wel als gevolg van het feit dat dit monster niet meer voorradig was.

In de volgende tabel zijn de gemiddelden per grondsoort van de A-cijfers van bijlage 12 vermeld, met daarvoor de gemiddelden per grondsoort van de A-cijfers die ten tijde van de bereiding van de normale en bijzondere 1:5-extracten werden gevonden (zie de delen III en VI van dit verslag).

kas- en buitenmonsters	A-cijfer	A-cijfer	A-cijfer
	nov. '62-jan. '63	dec. '63-mrt. '64	dec. '67-jan. '68
Z	1.4	1.4	1.3
ZK	1.6	1.7	1.7
K	2.7	3.0	3.3
KV	4.7	5.1	5.5
V(n= 16)	6.4	7.2	7.8

Uit de tabel blijkt, dat het vochtgehalte van de K-, KV- en V-monsters tijdens de bewaring gemiddeld is toegenomen, terwijl het vochtgehalte van de Z- en ZK-monsters gemiddeld weinig of niet veranderde.

De extracten die in de maanden december 1967 en januari 1968 werden bereid, zullen in het vervolg de herhaalde extracten worden genoemd. In de volgende twee tabellen zijn de gemiddelden per grondsoort van de calcium- en magnesiumgehalten van de herhaalde 1:5-extracten vermeld, met daarvoor de gemiddelden per grondsoort van de calcium- en magnesiumgehalten van de

van de normale 1:5-extracten (zie deel VI van dit verslag).

kas- en buitenmonsters	normale extracten Ca _{1,5} (mval/liter)	herhaalde extracten Ca _{1,5} (mval/liter)
Z	3.1	3.3
ZK	3.2	3.5
K	5.1	5.7
KV	6.1	6.7
V(n=16)	7.1	8.0
gem.	4.9	5.4

kas- en buiten- monsters	normale extrac- ten Mg _{1,5} (mval/liter)	herhaalde extracten			
		Mg _{1,5} -kom		Mg _{1,5} -col	
		mval/liter	dpm	mval/liter	dpm
Z	1.2	1.4	16.6	1.2	15.2
ZK	0.9	1.0	12.0	0.9	11.2
K	1.3	1.3	16.3	1.3	16.4
KV	1.9	2.0	24.2	2.0	24.4
V(n=16)	2.3	2.5	30.6	2.5	30.4
gem.	1.5	1.6	19.8	1.6	19.4

Uit de tabellen blijkt, dat in de herhaalde 1:5-extracten gemiddeld meer calcium en magnesium werden gevonden dan in de normale 1:5-extracten (gemiddeld 10% meer calcium en 7% meer magnesium). Het is niet bekend, waardoor dit werd veroorzaakt. De Mg_{1,5}-kom- en Mg_{1,5}-col-waarden stemden in het algemeen goed overeen. Voor de Z- en ZK-monsters waren de Mg_{1,5}-col-waarden gemiddeld echter iets lager dan de Mg_{1,5}-kom-waarden.

De overeenstemming tussen de Mg_{1,5}-kom-dpm- en de Mg_{1,5}-col-dpm-waarden wordt nader aangegeven door de eerste twee regressievergelijkingen van de volgende tabel. De laatste twee regressievergelijkingen van deze tabel geven de samenhang aan tussen de Mg_{1,5}-kom-mval- en de Mg_{1,5}-waarden (Mg_{1,5} = magnesiumgehalte in mval/liter in de normale 1:5-extracten).

Regressievergelijkingen voor kas- en buitenmonsters (n= 84)			
y	x	formule	r
Mg _{1,5} -kom-dpm	Mg _{1,5} -col-dpm	y = 0.974 x + 0.9 x = 0.999 y - 0.4	0.987
Mg _{1,5} -kom-mvl	Mg _{1,5}	y = 0.932 x + 0.23 x = 1.024 y - 0.17	0.977
De regressie-coëfficiënt van de derde formule week zeer betrouwbaar van één af. De overige regressie-coëfficiënten weken niet betrouwbaar van één af. Het intercept van de tweede formule week betrouwbaar van nul af. De overige intercepten weken zeer betrouwbaar van nul af.			

De magnesiumgehalten van de herhaalde Morgan's-extracten — gehalten gecorrigeerd voor het vochtgehalte van de DM-monsters — zullen worden aangeduid met Mg-Nw-her. In de volgende tabel zijn de gemiddelden per grondsoort van de Mg-Nw-her-waarden vermeld, met daarvoor de gemiddelden per grondsoort van de Mg-Nw-waarden (Mg-Nw- magnesiumgehalte in de normale Morgan's extracten; gehalten gecorrigeerd voor het vochtgehalte van de DM-monsters).

kas- en buitenmonsters	Mg-Nw (dpm in het extract)	Mg-Nw-her (dpm in het extract)
Z	123	104
ZK	146	128
X	208	185
KV	297	266
V(n=16)	376	318
gem.	228	199

Zoals uit de tabel blijkt, verschilden de Mg-Nw- en de Mg-Nw-her-waarden vrij sterk van elkaar. De Mg-Nw-waarden waren gemiddeld 15% hoger dan de Mg-Nw-her-waarden. Wellicht werd dit veroorzaakt door ^{nive} niveaoverschillen van de bepaling.

Sonneveld (1965) heeft in een vijftal gedroogde en gemalen grondmonsters gedurende twintig achtereenvolgende maanden elke maand

de Mg-Nw-bepaling laten uitvoeren.

In de loop van de tijd deden zich in de uitkomsten onregelmatige schommelingen voor, die groter waren dan de schommelingen die op grond van de laboratoriumfout mochten worden verwacht. De uitkomsten van maand 12 (hoogste maandgemiddelde) waren gemiddeld 19% hoger dan die van maand 9 (laagste maandgemiddelde). De uitkomsten van de maanden 6, 10, 11, 12 en 14 (vijf hoogste maandgemiddelden) waren gemiddeld 15% hoger dan die van de maanden 2, 3, 4, 9 en 19 (vijf laagste maandgemiddelden).

De samenhang tussen de Mg-Nw- en de Mg-Nw-her-waarden kan worden aangegeven met de regressievergelijkingen die vermeld zijn in de volgende tabel.

Regressievergelijkingen voor kas- en buitenmonsters			
$y = \text{Mg-Nw}$			
$x = \text{Mg-Nw-her}$			
	n	formule	r
Z	17	$y = 0.901 x + 29$	0.978
ZK	17	$y = 0.923 x + 27$	0.990
K	17	$y = 1.046 x + 15$	0.981
KV	17	$y = 1.195 x - 22$	0.986
V	16	$y = 1.319 x - 43$	0.976
	84	$y = 1.160 x - 2$ $x = 0.846 y + 6$	0.990

Voor de twee laatste formules werd getoetst, of de regressie-coëfficiënten betrouwbaar afweken van één. Dit bleek zeer betrouwbaar het geval te zijn.

Voor de twee laatste formules werd ook getoetst, of de intercepten betrouwbaar afweken van nul. Dit bleek voor de voorlaatste en de laatste formule resp. niet en zeer betrouwbaar het geval te zijn.

Uit de tabel blijkt, dat de samenhang tussen de Mg-Nw- en de Mg-Nw-her-waarden voor de diverse grondsoorten niet gelijk was: de regressie-coëfficiënten en de intercepten van de eerste vijf formules namen in de richting Z-ZK-K-KV-V resp. toe en af. De samenhang tussen de Mg-Nw- en de Mg-Nw-her-waarden voor de vijf grondsoorten tezamen was niettemin zeer nauw ($r = 0.990$).

Dit zal een gevolg zijn van het feit dat de Mg-Nw- en Mg-Nw-herwaarden in de richting Z-ZK-K-KV-V sterk toenamen.

In juni 1968 werden van ^{vrij}DM-monsters van elk van de vijf grondsoorten nogmaals Morgan's extracten bereid en wel in enkelvoud (Van Rodijnen, 1968). In deze extracten werd gemiddeld 225 dpm magnesium gevonden (gehalten gecorrigeerd voor het vochtgehalte van de DM-monsters). In de normale en herhaalde Morgan's extracten van de betreffende vijftwintig DM-monsters werd gemiddeld respectievelijk 245 en 212 dpm magnesium gevonden. Voor zover in de Morgan's extracten van juni 1968 meer dan 200 dpm magnesium werd gevonden, werd in deze extracten nogmaals magnesium bepaald en wel na 1 : 1- of 1 : 2-verdunning met Morgan's bufferoplossing. Dit betrof vijftien extracten. De magnesiumgehalten die voor en na verdunning werden gevonden, waren gemiddeld precies gelijk aan elkaar, namelijk 292 dpm.

Voor de verbanden tussen enerzijds het Mg-Nw-her en anderzijds het Mg_{1,5}-kom-dpm, de humus-Kp en het lutumgehalte werden de regressievergelijkingen berekend. De resultaten van deze berekeningen zijn vermeld in de volgende tabel.

Verbanden tussen enerzijds het Mg-Nw-her(y) en anderzijds het Mg _{1,5} -kom-dpm(x), de humus-Kp(p) en het lutumgehalte(q)	
formule (74 kasmonsters)	r of R
$y = 10.71 p + 92.4$	0.891
$y = 7.13 q + 84.5$	0.762
$y = 6.96 x + 61.2$	0.750
$y = 8.15 p + 3.29 q + 62.8$	0.933
$y = 8.71 p + 2.16 x + 68.3$	0.905
$y = 5.13 q + 4.90 x + 15.3$	0.902
$y = 5.89 p + 3.40 q + 2.35 x + 35.6$	0.950

Zowel de toevoeging van q aan p als de toevoeging van x aan p gaven een zeer betrouwbare betere verklaring van y. Ook de toevoeging van x aan q gaf een zeer betrouwbare betere verklaring en eveneens de toevoeging van x aan p en q.

Zoals uit de tabel blijkt, was de correlatie tussen de humus - Kp en het Mg-Nw-her belangrijk nauwer dan de correlatie tussen het Mg_{1,5}-kom-dpm en het Mg-Nw-her. De correlatie tussen het lutumgehalte en het Mg-Nw-her was een weinig nauwer.

De R-waarden in bovenstaande tabel zijn hoger tot belangrijk hoger dan de r-waarden. De R-waarde van de laatste formule kan zeer hoog worden genoemd. Een nadeel van deze formule is evenwel, dat het Mg-kom-dpm en de humus-Kp in belangrijke mate met elkaar waren gecorreleerd ($r_{px} = 0.715$; de waarden voor r_{pq} en r_{qx} waren respectievelijk 0.605 en 0.405). Ook de vijfde formule heeft dit nadeel.

De laatste formule van bovenstaande tabel kan worden omgerekend tot (regressie-coëfficiënt „c” vermenigvuldigen met 12.16)

$$\begin{aligned} \text{Mg-Nw-her} &= 5.89 (\text{humus-Kp}) + 3.40 \text{ lutum} \\ &+ 28.6 (\text{Mg}_{1,5} - \text{kom-mvl}) + 35.6 \end{aligned}$$

Met behulp van deze formule en van de volgende gegevens werden Mg-Nw-her-waarden berekend :

	humus-Kp	lutum	Mg _{1,5} -kom-mvl [*]
Z	4.7	3.7	1.06
ZK	4.3	11.3	1.06
K	7.2	22.8	1.47
KV	15.3	26.5	2.11
V(n=14)	23.8	23.4	2.71

* Als Mg_{1,5}-kom-mvl-waarden werden aangehouden de in het voorgaande hoofdstuk bekende Mg_{1,5}-waarden „via de f₁”. Voor de V-monsters werd echter een nieuwe waarde berekend, die in plaats van op n = 15 is gebaseerd op n = 14.

De resultaten van de berekeningen zijn vermeld in de volgende tabel.

	berekende Mg-Nw-her	gem-gevonden Mg-Nw-her	minimum- eis Mg-Nw [†]	<u>berekende Mg-Nw-her</u> <u>minimum-eis Mg-Nw</u>
Z	106	107	75	1.41
ZK	130	134	100	1.30
K	198	197	150	1.32
KV	276	278	200	1.38
V(n=14)	333	338	250	1.33

[†]gebezigde minimum-grens voor gewassen onder glas.

Zoals uit de tabel blijkt, zijn de berekende Mg-Nw-herwaarden nagenoeg gelijk aan de Mg-Nw-herwaarden die gemiddeld per grondsoort werden gevonden. Het quotiënt „berekende Mg-Nw-her/minimum-eis Mg-Nw” bedraagt gemiddeld 1.35 (zie het voorgaande hoofdstuk voor het quotiënt „berekende Mg-Nw/minimum-eis Mg-Nw”).

Samenhang tussen enerzijds het P_2O_5 -x en het P_2O_5 -de en anderzijds het $P_2O_5(1:5)$ in afhankelijkheid van het vochtgehalte van de verzadigde grond

In deel VI van dit verslag zagen wij, dat het P_2O_5 -de/ $P_2O_5(1:5)$ -quotiënt samenhang met het 500/A-de-quotiënt. Vandaar dat de in de volgende tabel vermelde multipele regressie-vergelijkingen werden berekend.

Verbanden tussen het $P_2O_5(1:5)(y)$, het P_2O_5 -de(x) en het 500/A-de-quotiënt (u)

formule (kasmonsters)	r of R
$y = 0.717 x + 3.08$	0.879
$x = 1.077 y - 0.76$	0.879
$y = 0.761 x - 0.315 u + 5.45$	0.900
$x = 1.063 y + 0.433 u - 4.54$	0.907

De toevoeging van u aan x gaf een zeer betrouwbare betere verklaring van y en de toevoeging van u aan y gaf een zeer betrouwbare betere verklaring van x.

De R-waarden van deze tabel zijn hoger dan de r-waarde. Het $P_2O_5(1:5)$ en het P_2O_5 -de kunnen dus wellicht beter worden berekend met behulp van resp. de derde en vierde formule van de tabel dan met de resp. de eerste en tweede formule.

Ook de in de volgende tabel vermelde multipele regressie-vergelijkingen werden berekend.

Verbanden tussen het $P_2O_5(1:5)(y)$, het P_2O_5 -de(x) en het A-de(v)

formule (kasmonsters)	R
$y = 0.756 x + 0.0489 v - 0.49$	0.905
$x = 1.082 y - 0.0637 v + 3.27$	0.909

De toevoeging van v aan x gaf een zeer betrouwbare betere verklaring van y en de toevoeging van v aan y gaf een zeer betrouwbare betere verklaring van x.

Uit de in de laatste twee tabellen vermelde R-waarden kan de conclusie worden getrokken, dat het $P_2O_5(1;5)$ en het P_2O_5 -de wellicht beter kunnen worden berekend met behulp van resp. de eerste en tweede formule van de laatste tabel dan met resp. de derde en vierde formule van de voorlaatste tabel.

Multipole regressievergelijkingen, zoals vermeld in de laatste tabel, werden ook berekend voor de verbanden tussen het $P_2O_5(1;5)$, het P_2O_5 -se en het A-as. De resultaten van deze berekeningen zijn vermeld in de volgende tabel.

Vervanden tussen het $P_2O_5(1;5)(y)$, het P_2O_5 -se(z) en het A-as (v).	
Formule(kasmonsters)	r of R
$y = 0.484 z + 3.88$	0.890
$z = 1.637 y - 3.23$	0.890
$y = 0.505 z + 0.0315 v + 1.15$	0.908
$z = 1.632 y - 0.0630 v + 1.64$	0.912

De toevoeging van v aan z gaf een zeer betrouwbare betere verklaring van y en de toevoeging van v aan y gaf een zeer betrouwbare betere verklaring van z.

De R-waarden van deze tabel zijn iets hoger dan de R-waarden van de voorgaande tabel.

Door middel van berekening van multipole correlaties is nagegaan of de samenhang tussen het $P_2O_5(1;5)$ en het P_2O_5 -de naast het A-de ook werd beïnvloed door de EC-de of het Ca-de. Uit de in de volgende tabel vermelde gegevens blijkt, dat dit niet het geval was.

Vervanden tussen het $P_2O_5(1;5)(y)$, het P_2O_5 -de(x), het A-de(v), de EC-de(s) en het Ca-de(t)	
formule (kasmonsters)	R
$y = 0.755 x + 0.0487 v + 0.028 s - 0.59$	0.905
$x = 1.076 y - 0.0650 v + 0.231 s + 2.36$	0.910
$y = 0.752 x + 0.0510 v - 0.0337 t + 0.55$	0.905
$x = 1.084 y - 0.0646 v + 0.0120 t + 2.90$	0.909

De toevoeging van s of t aan x en v gaf geen betrouwbare betere verklaring van y en de toevoeging van s of t aan y en v gaf geen betrouwbare betere verklaring van x.

SAMENVATTING

Het in dit deel van het verslag beschreven onderzoek kan worden samengevat met de volgende tabellen.

formule (75 kasmonsters)	r of R
$pH_{ds} = 1.022 (pH-Nw) - 0.3$	0.964
$Cl_{115} = 0.0315 (NaCl-Nw) - 0.02$	0.991
$N-totaal_{115} - 2 u = 0.129 (N-Nw) + 0.18$	0.984
$P_2O_5(115) = 2.145 (P_2O_5-Nw) + 0.6$	0.956
$K_{115} = 0.0411 (K_2O - Nw) + 0.06$	0.990
$Mg-Nw = 6.65 (humus-Kp) + 3.63 \text{ lutum}$ $+ 38.7 Mg_{115} + 39.4$	0.950
$Mg-Nw-her = 5.89 (humus-Kp) + 3.40 \text{ lutum}$ $+ 28.6 (Mg_{115}-kon-mvl) + 35.6$	0.950

De laatste formule heeft betrekking op 74 kasmonsters.

formule (75 kasmonsters)	r of R
$500 \text{ EC}_{1,15}/f_1 = 1.921 (\text{EC-fe}) - 2.33$	0.752
$500 \text{ EC}_{1,15}/f_1 = 1.819 (\text{EC-fe}) - 0.0447 f_1 + 0.44$	0.821
$500 \text{ EC}_{1,15}/f_1 = 0.962 (\text{EC-fe}) + 0.0722(500 \text{ SO}_{4(1,15)}/f_1) - 0.27$	0.936
$500 \text{ EC}_{1,15}/f_1 = 0.913 (\text{EC-fe}) + 0.0692(500 \text{ SO}_{4(1,15)}/f_1) - 0.0389 f_1 + 2.06$	0.979
$\text{EC-se} = 0.545 (\text{EC-fe}) + 0.0304(\text{SO}_{4\text{-se}}) + 0.0031(\text{A-se}) - 0.42$	0.940
$500 \text{ EC}_{1,15}/f_7 = 0.816 (\text{EC-se}) + 0.0696 (500 \text{ SO}_{4(1,15)}/f_7) - 0.0154 f_7 + 1.33$	0.973
formule (75 kasmonsters)	r of R
$500 \text{ Cl}_{1,15}/f_1 = 0.795 (\text{Cl-fe}) \overset{+}{\neq} 0.26$	0.965
$500 \text{ Cl}_{1,15}/f_1 = 0.794 (\text{Cl-fe}) - 0.0077 f_1 + 0.64$	0.966
$\text{Cl-se} = 0.530 (\text{Cl-fe}) + 0.0177 (\text{A-se}) - 1.69$	0.970
$500 \text{ Cl}_{1,15}/f_7 = 0.886 (\text{Cl-se}) - 0.0073 f_7 + 1.07$	0.955
formule (75 kasmonsters)	r of R
$500 \text{ NO}_{3(1,15)} - 2 u/f_1 = 0.957 (\text{NO}_3\text{-fe}) - 1.09$	0.940
$500 \text{ NO}_{3(1,15)} - 2 u/f_1 = 0.988 (\text{NO}_3\text{-fe}) + 0.0372 f_1 - 3.47$	0.945
$\text{NO}_3\text{-se} = 0.587 (\text{NO}_3\text{-fe}) + 0.0249(\text{A-se}) - 1.95$	0.942
$500 \text{ NO}_{3(1,15)} - 2 u/f_7 = 0.975 (\text{NO}_3\text{-se}) + 0.0054/f_7 - 1.07$	0.925

formule (75 kasmonsters)	r of R
$500 K_{115}/f_1 = 1.740 (K-fe) + 1.72$	0.927
$500 K_{115}/f_1 = 1.661 (K-fe) - 0.0457 f_1 + 4.36$	0.944
$500 K_{115}/f_2 = 1.872 (K-fe) + 0.97$	0.939
$500 K_{115}/f_2 = 2.033 (K-fe) + 0.959(\text{lutum/humus-Kp}) - 1.98$	0.960
$K-se = 0.731 (K-fe) + 0.0087 (\Lambda-se) - 0.46$	0.972
$500 K_{115}/f_7 = 1.406 (K-se) - 0.0166 f_7 + 1.99$	0.963

formule (75 kasmonsters)	r of R
$500 Mg_{115}/f_1 = 1.245 (Mg-fe) - 4.74$	0.820
$500 Mg_{115}/f_1 = 1.227 (Mg-fe) - 0.0463 f_1 - 2.24$	0.830
$500 Mg_{115}/f_1 = 0.843 (Mg-fe) + 0.155 (500 SO_4(115)/f_1) - 6.60$	0.942
$500 Mg_{115}/f_1 = 0.839 (Mg-fe) + 0.152(500 SO_4(115)/f_1) - 0.0295 f_1 - 4.97$	0.945
$Mg-se = 0.503 (Mg-fe) + 0.0806 (SO_4-se) + 0.0050(\Lambda-se) - 1.67$	0.927
$500 Mg_{115}/f_7 = 0.867 (Mg-se) + 0.151 (500 SO_4(115)/f_7) - 0.0154 f_7 - 2.36$	0.956

formule (75 kasmonsters)	R
$P_2O_5 - de = 1.082 P_2O_5(115) - 0.0637 (\Lambda-de) + 3.27$	0.909
$P_2O_5 - se = 1.632 P_2O_5(115) - 0.0630 (\Lambda-se) + 1.64$	0.912

Literatuur

Dekker, P.A. den en P.A. van Dijk 1960 : Efficiënt gebruik van de colorimeter (Intern Verslag Proefstation Naaldwijk).

Engel, C. 1951 : Engel-colorimeter (Kipp, Delft).

Rodijnen, H.A.J. van 1967 : Colorimetrische magnesiumbepaling in waterig extract (Intern Verslag Proefstation Naaldwijk).

Rodijnen, H.A.J. van 1968 : Magnesiumbepaling in Morgan's en 1 : 5 - extracten (Intern Verslag Proefstation Naaldwijk).

Schuffelen, A.C. et al. 1961 : Quick-tests for soil and plant analysis used by small laboratories (Neth. J. agric. Sci. 9 : 2 -16).

Sonneveld, C. 1962 : Verslag van het onderzoek naar de nauwkeurigheid van de waterfiltraatbepalingen aan de hand van een bemonsteringsonderzoek (Intern Verslag Proefstation Naaldwijk).

Sonneveld, C. 1963 : Verslag van het onderzoek naar de nauwkeurigheid van de organische-stof-, koolzure-kalk- en pH-bepaling aan de hand van een bemonsteringsonderzoek (Intern Verslag Proefstation Naaldwijk).

Sonneveld, C. 1964 : Verslag van het onderzoek naar de nauwkeurigheid van de bepalingen in het Morgansfiltraat aan de hand van een bemonsteringsonderzoek (Intern Verslag Proefstation Naaldwijk).

Sonneveld, C. 1965 : De invloed van de bewaarperiode van luchtdroge grond op het verloop van de analysecijfers (Intern Verslag Proefstation Naaldwijk).

Sonneveld, C. 1967 : Berekening met mestoplossingen; teeltjaar 1965 (Intern Verslag Proefstation Naaldwijk; Aanhangsel).

z			gem
1	b3	bb	bb
4	b5	b4	b4
5	bb	bb	bb
6	bb	b5	bb
7	b4	b4	b4
8	b4	b5	b4
9	b1	b1	b1
10	b1	b1	b1
11	b4	b4	b4
12	bb	b8	b7
17	58	57	58
18	71	74	72
16	b0	59	b0
17	b2	b4	b3
20	77	75	74
			97.0
			65

z			gem
1	73	73	73
2	70	70	70
3	b9	b8	b9
7	73	72	72
5	71	71	71
6	73	72	73
7	b8	b7	b5
8	b9	b9	b9
9	b9	b9	b9
10	b7	bb	bb
11	71	70	70
12	b3	b7	b7
13	71	70	71
14	71	71	71
15	b7	b7	b7
			1046
			70

z			gem
1	b9	b9	b9
2	70	b9	b9
3	b8	b8	b8
7	70	b9	b9
5	71	73	74
6	70	70	70
7	71	b9	70
8	b7	bb	b7
9	b9	b4	b9
10	72	71	71
11	72	71	71
12	b9	70	70
13	bb	bb	bb
14	70	70	70
15	72	70	71
			1044
			70

z			gem
1	b2	b2	b2
2	b9	b9	b9
3	56	57	56
4	b1	b2	b2
5	b5	b7	b6
6	b9	70	b9
7	b9	b9	b9
8	52	57	53
9	b0	b1	b0
10	b8	b8	b8
11	b7	b7	b7
12	b3	b3	b4
13	b2	b3	b3
14	53	b0	59
15	b8	b8	b8
			952
			63

z			gem
1	57	54	58
2	bb	b5	bb
3	b8	b8	b8
7	b7	b7	b7
5	b7	b7	b7
6	59	b1	b0
7	b1	b3	b2
8	b0	b0	b0
9	b0	b2	b1
10	b2	b3	b3
11	b9	70	b9
12	bb	b3	bb
13	59	b1	b0
14	b1	b2	b2
15	b8	b9	b5
			457
			64

z			gem
18	b9	70	70
19	b7	b7	b7
20	74	73	74
7	74	73	73
16	73	76	76
7	71	b9	70
16	b2	b7	b3
7	53	b0	59
16	46	48	47
7	54	53	55
			654
			65

Z	wf :: 5		gem
1	41	42	42
4	19	22	21
5	21	24	23
6	18	16	17
7	14	13	14
8	35	34	34
9	13	"	12
10	47	43	46
"	46	43	45
12	30	29	30
14	14	12	13
15	24	26	25
16	22	20	21
17	21	21	21
20	8	8	8
			372
			25

ZK	wf :: 5		gem
1	14	20	19
2	15	17	16
3	19	17	18
7	46	46	46
3	29	32	31
6	17	20	18
7	17	21	19
8	22	22	22
9	17	17	17
10	29	30	29
"	"	15	13
12	12	13	13
13	29	33	31
17	20	21	21
15	23	28	26
			339
			23

K	wf :: 5		gem
1	44	42	43
2	14	19	19
3	29	32	30
7	44	46	45
3	13	15	14
6	19	23	21
7	27	30	28
8	77	73	75
9	31	30	31
10	23	29	27
"	31	31	31
12	40	43	42
13	21	24	23
17	28	31	29
15	29	32	30
			307
			31

KV	wf :: 5		gem
1	32	34	33
2	38	38	38
3	61	62	62
4	46	49	48
5	47	32	30
6	33	41	38
7	92	89	90
8	27	30	29
9	38	63	61
10	65	71	70
"	31	34	33
12	36	40	38
13	30	38	34
14	30	31	31
15	35	40	38
			733
			49

V	wf :: 5		gem
1	33	38	36
2	49	43	46
3	32	32	32
7	32	31	32
5	33	33	36
6	33	33	33
7	43	40	42
8	43	46	44
9	44	46	45
10	11	14	16
"	107	107	107
12	41	38	39
13	78	76	77
17	73	72	74
15	66	73	68
			977
			65

Z	wf :: 5		gem
18	15	13	13
19	1	0	0
21	1	"	10
10	9	"	10
17	12	13	13
"	10	10	10
16	10	10	10
17	12	14	13
16	15	19	17
17	13	16	17
✓ 16	38	33	36
17	26	23	24
			160
			16

Z	w f		gem
	1:5		
1	161	167	167
4	83	90	86
5	88	112	100
6	83	100	92
7	82	100	91
8	71	65	68
9	81	90	85
10	163	169	166
"	62	79	70
12	98	117	108
14	133	160	176
15	68	83	76
16	80	77	77
17	134	147	140
20	50	62	56
			1525
			102

ZK	w f		gem
	1:5		
1	56	62	59
2	68	87	78
3	46	63	54
7	86	104	95
8	89	113	101
6	31	37	34
7	38	30	34
8	80	73	76
4	63	77	70
10	105	108	104
"	77	82	79
12	56	57	56
13	67	68	66
17	48	59	54
18	49	59	54
			1017
			68

K	w f		gem
	1:5		
1	140	138	139
2	93	89	92
3	110	113	112
7	147	141	144
8	47	52	50
6	64	66	65
7	132	119	125
8	86	77	81
4	98	117	108
10	133	117	125
"	23	34	30
11	121	113	117
13	172	161	166
17	89	111	100
15	48	52	50
			1494
			100

KV	w f		gem
	1:5		
1	232	204	218
2	70	69	70
3	274	275	275
7	176	161	169
8	68	77	73
6	123	120	121
7	80	70	75
8	60	73	68
9	143	120	132
10	133	126	130
"	166	183	175
12	127	127	127
13	153	161	158
17	58	83	85
15	51	53	52
			1898
			127

✓	w f		gem
	1:5		
1	229	265	247
2	272	242	257
3	81	83	82
7	193	214	203
8	189	213	202
6	190	192	191
7	334	354	374
8	216	213	215
9	270	238	279
10	438	416	437
"	146	152	149
12	30	39	37
13	272	279	275
17	197	206	202
15	136	147	142
			3199
			213

Z	w f		gem
	1:5		
18	116	134	125
19	29	38	34
ZK	13	13	14
16	13	13	14
17	55	74	64
K ₁₆	39	27	31
17	50	40	45
K ₁₆	17	26	22
18	92	106	99
✓ ₁₆	182	200	191
17	83	70	76
			701
			70

z	wf. : : 5		gem
1	53	46	30
4	51	42	48
5	79	73	76
6	49	44	46
7	62	32	37
8	34	30	32
9	68	60	67
10	32	27	28
11	37	31	34
12	79	-	79
17	44	46	45
13	32	24	28
16	46	39	42
17	39	29	34
20	50	43	49
			732
			49

zK	wf. : : 3		gem
1	60	60	60
2	39	36	38
3	52	42	47
4	61	37	39
5	48	46	47
6	37	32	33
7	60	47	54
8	90	73	83
9	44	39	41
10	73	63	68
11	30	47	49
12	34	28	31
13	13	11	13
14	49	49	49
15	48	34	41
			713
			48

K	wf. : : 3		gem
1	26	22	24
2	83	70	81
3	63	55	60
4	40	40	40
5	10	13	16
6	67	39	63
7	45	42	46
8	46	33	42
9	48	42	45
10	23	22	23
11	46	40	43
12	27	27	27
13	17	13	15
14	36	31	33
15	32	43	46
			624
			43

KV	wf. : : 3		gem
1	24	19	22
2	41	40	40
3	23	22	24
4	36	32	34
5	46	41	44
6	43	44	46
7	15	10	13
8	12	12	12
9	86	78	82
10	77	70	74
11	32	46	49
12	58	36	37
13	44	40	42
14	23	20	22
15	68	63	66
			627
			42

V	wf. : : 3		gem
1	71	73	72
2	39	34	36
3	53	50	51
4	88	34	86
5	64	59	62
6	17	12	14
7	71	70	70
8	30	-	30
9	71	76	73
10	183	-	183
11	67	67	68
12	43	42	44
13	38	38	38
14	51	53	52
15	89	-	89
			989
			66

Z	wf. : : 3		gem
16	42	42	42
19	33	30	32
2K	47	42	45
17	26	23	24
16	34	28	31
17	65	52	59
16	44	41	42
17	20	17	19
16	121	118	120
17	32	-	32
			466
			47

Z	wf 1:3		gem
1	342	317	343
7	101	49	103
5	160	168	167
6	133	133	133
7	70	103	107
8	139	137	143
9	237	277	287
10	286	282	284
11	132	127	128
12	243	238	240
14	333	373	307
15	239	233	238
16	40	36	38
17	147	180	191
20	238	273	256
			361
			211

Z.K	wf 1:3		gem
1	147	136	130
2	133	177	141
3	192	180	190
4	233	236	233
5	123	133	128
6	86	84	88
7	274	224	251
8	320	283	302
9	139	134	137
10	239	233	233
11	143	137	140
12	236	228	242
13	77	78	76
14	97	97	97
15	120	123	121
			2333
			169

K	wf 1:3		gem
1	149	153	146
2	172	167	168
3	247	232	270
4	233	227	231
5	76	71	73
6	277	257	267
7	261	233	247
8	306	261	287
9	277	212	220
10	177	177	177
11	198	167	180
12	153	133	144
13	133	123	139
14	172	163	167
15	237	207	227
			2400
			143

Z	wf 1:3		gem
1	298	296	290
2	328	319	327
3	319	300	310
4	412	402	407
5	369	338	367
6	372	342	367
7	231	201	216
8	127	116	120
9	367	330	347
10	403	372	388
11	267	270	267
12	281	279	281
13	287	280	288
14	130	130	130
15	233	217	241
			4442
			296

Z	wf 1:3		gem
1	517	330	324
2	396	444	420
3	226	213	220
4	311	302	306
5	631	362	596
6	268	263	266
7	334	327	339
8	170	171	180
9	377	633	615
10	607	627	615
11	201	209	203
12	207	207	207
13	436	468	462
14	382	337	361
15	403	416	409
			3477
			396

Z	wf 1:3		gem
13	281	263	272
14	143	133	149
15	36	34	33
16	76	70	77
17	73	63	67
18	130	127	130
19	34	34	34
20	124	122	123
21	123	121	122
22	97	81	88
			1130
			113

mq

bijlage 6

Z	mg 1:2.5		gem
1	172	165	168
4	126	132	129
5	122	127	124
6	117	107	110
7	97	97	97
8	138	134	136
9	126	121	124
10	134	127	131
11	162	160	161
12	105	103	104
14	123	108	116
15	118	107	113
16	102	101	102
17	162	151	157
20	117	110	114
			1586
			126

ZK	mg 1:2.5		gem
1	203	203	204
2	176	165	171
3	138	130	134
4	203	197	201
5	218	224	221
6	126	117	120
7	120	132	126
8	151	159	153
9	110	119	115
10	119	124	121
11	137	137	137
12	97	113	105
13	139	163	161
14	97	103	98
15	186	197	190
			2239
			151

K	mg 1:2.5		gem
1	210	211	226
2	159	168	163
3	221	239	230
4	302	311	306
5	120	138	129
6	181	181	181
7	218	210	214
8	180	197	189
9	285	289	287
10	223	230	228
11	205	178	192
12	307	317	310
13	206	206	206
14	231	221	226
15	198	224	211
			3298
			220

KV	mg 1:2.5		gem
1	324	343	334
2	261	303	283
3	311	307	309
4	299	308	304
5	353	412	382
6	306	346	326
7	390	412	401
8	158	188	173
9	325	373	349
10	384	346	365
11	373	382	378
12	287	327	307
13	293	331	312
14	186	208	197
15	242	268	255
			4675
			312

V	mg 1:2.5		gem
1	464	408	436
2	416	389	402
3	272	276	274
4	416	425	420
5	462	475	469
6	289	321	305
7	419	432	426
8	330	341	346
9	423	389	407
10	561	529	545
11	367	385	376
12	381	391	386
13	448	438	443
14	444	433	438
15	353	360	358
			6073
			403

Z	mg 1:2.5		gem
18	130	137	132
19	81	77	79
ZK	97	102	98
15	116	123	120
K	123	134	130
15	112	116	114
KV	170	181	177
14	194	194	194
V	167	174	169
15	231	244	238
			1451
			145

z	mf 1:2.5		gem
1	115	121	118
4	42	57	48
5	58	57	57
6	55	60	58
7	53	56	54
8	38	46	42
9	35	39	37
10	43	38	40
11	37	43	38
12	56	71	65
13	88	103	97
15	97	103	98
16	41	48	44
17	46	49	47
20	95	125	110
			93.3
			67

zk	mf 1:2.5		gem
1	161	168	163
2	121	136	129
3	112	123	117
4	106	114	110
5	144	160	152
6	183	207	195
7	97	105	100
8	128	158	143
9	120	127	122
10	73	69	71
11	118	142	130
12	78	87	82
13	129	150	140
14	90	103	96
15	52	65	58
			181.0
			121

k	mf 1:2.5		gem
1	119	121	120
2	82	91	87
3	103	120	113
4	114	138	126
5	138	166	152
6	142	166	154
7	150	176	163
8	66	73	70
9	86	106	96
10	140	159	150
11	90	105	97
12	92	103	100
13	67	77	70
14	108	113	110
15	86	103	94
			170.2
			113

zk	mf 1:2.5		gem
1	126	160	143
2	148	242	220
3	91	110	100
4	58	78	68
5	48	53	50
6	118	144	131
7	38	46	42
8	56	52	54
9	127	157	139
10	85	111	98
11	56	69	62
12	63	83	73
13	68	82	77
14	157	183	171
15	91	113	102
			1527
			102

✓	mf 1:2.5		gem
1	81	76	79
2	186	221	203
3	80	106	93
4	186	227	206
5	130	157	144
6	62	70	66
7	67	73	68
8	61	71	69
9	126	151	139
10	70	83	78
11	121	151	136
12	128	158	143
13	94	125	112
14	21	21	21
15	131	168	159
			1716
			114

z	mf 1:2.5		gem
18	67	80	73
19	32	46	39
zk	99	110	104
16	173	200	187
17	138	167	153
18	37	42	40
zk	53	68	60
13	51	60	56
✓ 16	184	217	199
17	109	118	114
			1025
			102

Z	mf 1:25		gem
1	26	24	25
4	19	20	19
5	17	16	17
6	20	21	20
7	16	16	16
8	13	13	13
9	11	11	11
10	26	27	25
11	18	18	18
12	21	21	21
14	13	13	13
15	14	15	14
16	30	31	30
17	17	16	17
20	47	42	43
			302
			20

ZK	mf 1:25		gem
1	10	12	11
2	12	13	12
3	10	10	10
4	13	13	14
5	13	15	14
6	11	11	11
7	09	08	09
8	09	08	09
9	10	08	09
10	09	08	09
11	07	05	06
12	12	10	11
13	08	06	07
14	08	06	07
15	13	13	14
			133
			10

K	mf 1:25		gem
1	11	10	10
2	11	10	10
3	09	08	09
4	10	08	09
5	08	07	07
6	12	10	11
7	11	10	10
8	13	13	13
9	12	10	11
10	12	10	11
11	16	13	16
12	14	13	14
13	27	21	24
14	11	09	09
15	11	08	10
			174
			12

KV	mf 1:25		gem
1	21	23	22
2	14	13	13
3	80	80	80
4	34	33	34
5	18	17	18
6	12	12	12
7	43	42	44
8	85	87	86
9	22	22	22
10	14	14	14
11	23	22	22
12	19	17	18
13	22	21	21
14	66	62	64
15	19	18	19
			489
			33

✓	mf 1:25		gem
1	42	48	45
2	21	20	21
3	16	18	17
4	24	22	23
5	26	26	26
6	78	77	76
7	20	19	19
8	43	39	41
9	30	30	30
10	23	21	22
11	19	17	18
12	34	33	34
13	42	40	41
14	25	26	26
15	18	17	18
			437
			50

Z	mf 1:25		gem
10	23	23	23
19	23	24	24
2K	13	11	12
16	08	10	09
16	07	05	06
17	13	12	12
KV	22	22	22
16	46	46	46
17	89	84	86
16	76	71	73
17			313
			31

Z	mf 1:2.5		gem
1	11	10	11
4	15	16	16
5	10	12	11
6	15	17	16
7	11	17	13
8	11	13	12
9	10	17	14
10	13	17	16
"	15	16	16
12	10	09	10
17	13	14	14
15	06	07	07
16	18	13	16
17	13	16	15
20	26	28	27
			2.4
			17

ZK	mf 1:2.5		gem
1	02	02	02
2	10	09	10
3	06	07	07
4	07	03	03
5	06	08	07
6	06	07	07
7	06	06	06
8	03	02	03
9	06	03	06
10	05	07	06
"	02	04	03
12	10	11	11
13	02	00	01
14	07	07	07
15	10	10	10
			88
			06

K	mf 1:3.5		gem
1	03	01	02
2	05	03	05
3	07	07	07
4	07	07	07
5	07	07	07
6	07	07	07
7	07	07	07
8	12	15	14
9	06	06	06
10	07	07	07
"	06	06	06
12	07	05	05
13	17	14	16
14	07	03	05
15	07	05	05
			40
			06

KV	mf 1:2.5		gem
1	10	10	10
2	07	05	06
3	41	41	41
4	19	16	18
5	10	08	09
6	04	02	03
7	28	26	27
8	82	84	83
9	12	14	13
10	04	04	04
"	12	10	11
12	08	08	08
13	08	08	08
14	30	30	30
15	09	07	08
			279
			19

✓	mf 1:2.5		gem
1	30	33	31
2	12	11	11
3	07	06	07
4	13	11	12
5	10	10	10
6	46	47	43
7	12	12	12
8	20	20	20
9	16	15	16
10	10	10	10
"	06	06	06
12	13	14	14
13	28	23	23
14	10	13	13
15	10	10	10
			247
			16

Z	mf 1:2.5		gem
1	11	13	12
19	23	19	21
ZK	03	03	03
16	03	02	03
16	01	01	01
17	06	06	06
KV	10	10	10
16	26	22	24
17	02	00	01
17	46	42	44
			207
			21

Z	Σm	Σm	ZK	Σm	Σm	K	Σm	Σm
1	160	161	1	47	58	1	130	134
4	86	84	2	73	10	2	24	90
5	90	98	3	33	34	3	113	108
6	90	92	4	95	95	4	136	124
7	92	90	5	107	15	5	20	113
8	78	67	6	22	23	6	60	64
9	102	84	7	34	34	7	134	122
10	167	104	8	77	71	8	83	78
11	78	70	9	16	24	9	100	104
12	94	106	10	41	100	10	142	120
13	146	147	11	72	78	11	20	24
14	80	72	12	33	30	12	104	112
15	76	73	13	33	64	13	168	160
16	174	138	14	33	33	14	92	13
20	78	55	15	33	31	15	47	38
Σ	1617	1300		904	949		1173	1444
Σ	108	100		66	67		98	96

Z	Σm	Σm	Z	Σm	Σm	Z	Σm	Σm
1	200	203	1	251	227	18	106	124
2	73	60	2	230	244	19	32	34
3	232	233	3	83	79	20	16	14
4	140	115	4	179	143	21	62	64
5	56	65	5	204	120	22	20	20
6	118	114	6	162	150	23	11	44
7	72	72	7	264	324	24	20	20
8	30	63	8	159	203	25	89	94
9	126	127	9	232	231	26	136	170
10	112	124	10	374	108	27	72	72
11	130	169	11	139	142	28	11	669
12	112	120	12	30	32	29	61	67
13	174	144	13	216	218			
14	70	82	14	140	164			
15	42	30	15	132	133			
Σ	1793	1797		2900	2968			
Σ	120	120		190	198			

Colorimetrische magnesiumbepaling in 1 : 5-extracten

De methodiek van de colorimetrische magnesiumbepaling die is uitgevoerd in de herhaalde 1 : 5-extracten (zie het hoofdstuk „Herhaling van de Mg-Nw- en Mg_{1,5}-analyses“), is uitgewerkt door Van Rodijnen (1967).

Er werd bij deze bepaling gebruik gemaakt van een Engel-colorimeter van Kipp. Deze colorimeter was op het laboratorium te Naaldwijk voorzien van een aftapcuvet met een doorsnede van ongeveer 10 mm. Voorts waren de gelatinefilters van de colorimeter vervangen door interferentiefilters van Schott (Den Dekker en Van Dijk, 1960 ; Engel, 1951).

Onder andere werden de volgende reagentia gebruikt :

hoofdstandaardoplossing (100 dpm Mg) :

1. 013 g MgSO₄ · 7 H₂O oplossen in gedemineraliseerd water en aanvullen tot 1.0 liter.

standaardoplossingen :

verdunningen van de hoofdstandaardoplossing (0, 2.5, 5, 10, 20, 30 en 40 dpm Mg).

compensatieoplossing :

10 g E G T A oplossen in zo weinig mogelijk 6 n K O H (± 11 ml) en neutraliseren op een weinig methylrood met 1 n ~~K~~ Cl; achter-eenvolgens toevoegen 20 ml triaethanolamine, 0.0813 g MnSO₄ · 4 H₂O (opgelost in een weinig gedemineraliseerd water), 0.0894 g AlCl₃ · 6 H₂O (opgelost in een weinig gedemineraliseerd water) ^{aan} 15 ml hoofdstandaardoplossing; vervolgens met gedemineraliseerd water aanvullen tot 400 ml; de compensatieoplossing is minstens één maand houdbaar.

thiazolgeeloplossing :

aan 10 ml 0.5% thiazolgeel „Geigy“ toevoegen 5 ml 1% polyvinyl-alcohol „B D H“, 25 ml 1.75% K H₂ P O₄ en 50 ml glycerine (s.g. 1.23); met gedemineraliseerd water aanvullen tot 100 ml; de thiazolgeeloplossing is één dag houdbaar.

mengoplossing :

1 deel compensatieoplossing mengen met 1 deel thiazolgeeloplossing en 1.5 deel gedemineraliseerd water; ook de mengoplossing is één dag houdbaar.

De bepaling geschiedde als volgt : van de standaardoplossingen en 1 : 5 - extracten werd 0.5 ml afgepipetteerd; vervolgens werden toegevoegd 3.5 ml mengoplossing (goed mengen) en 2 ml 2.5 n NaOH (goed mengen); een uur later werd met gebruikmaking van een 550 -nm-filter de extinctie ten opzichte van een blanco met reagentia gemeten; uit de extincties van de „standaardoplossingen” werd een factor berekend, waarmee de extincties van de „extracten” werden herleid tot dpm Mg in het extract; de aldus verkregen uitkomsten werden door deling met 12.16 herleid tot mval Mg per liter.

De A-ss in afhankelijkheid van de humus-Nw

In deel IV van dit verslag werd de veronderstelling geuit, dat de humus-Nw wat minder geschikt zou zijn om er de A-ss uit af te leiden dan de humus-Kp en het lutumgehalte tezamen. Uit de volgende regressievergelijkingen blijkt evenwel, dat de geschiktheid van de humus-Nw voor dit doel praktisch gelijk is aan die van de humus-Kp plus het lutumgehalte :

$$A-ss = 3.537 (\text{humus-Nw}) + 29.3 \quad (r = 0.964)$$

$$A-ss = 2.915 (\text{humus-Kp}) + 0.676 \text{ lutum} + 28.3 \quad (R = 0.965)$$

Samenhang tussen de A-fs en de $A_{1.8}$

De samenhang tussen de A-fs en de $A_{1.8}$ is reeds besproken in deel II van dit verslag. Het is evenwel gebleken dat de berekening van de in genoemd verslagdeel vermelde regressievergelijking „A-fs = $aA_{1.8} + b$ ” niet geheel correct is uitgevoerd. Vandaar dat de regressievergelijking opnieuw is berekend. De resultaten van deze berekening zijn vermeld in de volgende tabel.

Verband tussen de A-fs(y) en de $A_{1.8}(x)$		
	formule	r
kasmonsters	$y = 1.047 x - 1.3$	0.985
kas- en buitenmonsters	$y = 1.055 x - 1.6$	0.987
De regressie-coëfficiënt van de eerste formule en die van de tweede formule weken resp. betrouwbaar en zeer betrouwbaar van één af. Beide intercepten weken zeer betrouwbaar van nul af.		

Zoals is vermeld in deel II van dit verslag, is voor monster Z 9 één van de triplo-waarden van de $A_{1.8}$ -bepaling te hoog uitgevallen. Weglating van deze triplo-waarde brengt de $A_{1.8}$ -waarde van monster Z 9 omlaag van 41.3 naar 34.9. Na vervanging van eerst genoemde door laatst genoemde waarde is de regressievergelijking „A-fs = $aA_{1.8} + b$ ” opnieuw berekend. De resultaten van deze berekening zijn vermeld in de volgende tabel.

Verband tussen de A-fs (y) en de A _{1.8} (x) (voor monster Z 9 A _{1.8} = 34.9)		
	formule	r
kasmonsters	$y = 1.047 x - 1.2$	0.987
kas- en buitenmonsters	$y = 1.055 x - 1.5$	0.988

De regressie-coëfficiënt van de eerste formule en die van de tweede formule weken resp. betrouwbaar en zeer betrouwbaar van één af. Beide intercepten weken zeer betrouwbaar van nul af.

Zoals te verwachten was, zijn de correlatie-coëfficiënten van deze tabel iets hoger dan die van de voorgaande tabel.

De betrouwbaarheid van de verschillen tussen enkele
correlatie-coëfficiënten

Ten behoeve van een inleiding (J. van den Ende : Analysis of greenhouse soils by means of aqueous extracts) voor het Internationaal Kalicongres te Florence in 1968 werd voor een aantal correlatie-coëfficiënten berekend of zij al of niet betrouwbaar van elkaar verschilden. De correlatie-coëfficiënten zijn vermeld in de volgende tabel.

Correlatie-coëfficiënten tussen enerzijds analyseresultaten van de persextracten („fe“) en anderzijds analyseresultaten van de verzadigingsextracten („se“ en „de“) en op het bodemvocht omgerekende analyseresultaten van de 1:5-extracten („1 : 5“).			
	„fe“ en „se“	„fe“ en „de“	„fe“ en „1:5“
kasmonsters			
EC	0.890	0.845	0.752
Cl	0.957	0.927	0.965
NO ₃	0.931	0.909	0.940
K	0.965	0.936	0.927

De resultaten van de voornoemde berekening zijn vermeld in de volgende tabel.

Betrouwbaarheid van de verschillen tussen een aantal correlatie-coëfficiënten (zie voorgaande tabel)			
	$r_{fe-se} - r_{fe-de}$	$r_{fe-se} - r_{fe-1:5}$	$r_{fe-de} - r_{fe-1:5}$
EC	n.b.	z.b.	n.b.
Cl	b.b.	n.b.	b
NO ₃	n.b.	n.n.	n.b.
K	b.b.	b.	n.b.

n.b. = niet betrouwbaar ($P > 0.10$)
 b.b. = bijna betrouwbaar ($0.10 > P > 0.05$)
 b. = betrouwbaar ($0.05 > P > 0.01$)
 z.b. = zeer betrouwbaar ($P < 0.01$)

Samenhang tussen het N-totaal enerzijds en het NO_3 en het $\text{NO}_3 + \text{NH}_4$ anderzijds voor verzadigings- en 1 : 5 -extracten

Voor de extracten „de”, „de-²zu”, „1 : 5” en „1 : 5 - 2 u” zijn de regressievergelijkingen berekend voor de verbanden tussen enerzijds (y) en het N-totaal en anderzijds (x) het NO_3 en het „ $\text{NO}_3 + \text{NH}_4$ ”. De resultaten van deze berekeningen zijn weergegeven in de volgende tabel.

y	x	formule(kasmonsters)	r
N-de	NO_3 -de	$y = 1.055 x + 0.13$	0.984
N-de	„ $\text{NO}_3 + \text{NH}_4$ ”-de	$y = 1.046 x - 0.57$	0.986
N-de-2u	NO_3 -de- ² zu	$y = 0.976 x + 0.08$	0.983
N-de-2u	„ $\text{NO}_3 + \text{NH}_4$ ”-de-2u	$y = 0.965 x - 0.41$	0.981
N _{1:5}	$\text{NO}_3(1:5)$	$y = 0.934 x + 0.15$	0.992
N _{1:5}	„ $\text{NO}_3 + \text{NH}_4$ ”(1:5)	$y = 0.879 x + 0.04$	0.989
N _{1:5} -2 u	$\text{NO}_3(1:5)$ -2 u A	$y = 0.964 x + 0.14$	0.995

A) Het $\text{NH}_4(1:5)$ -2 u is niet bepaald.

De regressie-coëfficiënten van de opeenvolgende formules weken als volgt al of niet betrouwbaar van één af : betrouwbaar, betrouwbaar, niet betrouwbaar, niet betrouwbaar, zeer betrouwbaar, zeer betrouwbaar, zeer betrouwbaar.

De intercepten van de opeenvolgende formules weken als volgt al of niet betrouwbaar van nul af: niet betrouwbaar, zeer betrouwbaar, niet betrouwbaar, zeer betrouwbaar, zeer betrouwbaar, zeer betrouwbaar.

Samenhang tussen het NO₃-se en het NO₃-de-2u

Een berekening van het verband tussen het NO₃-se(x) en het NO₃-de-2 u(y) volgens de „reduced major axis analysis“ had het volgende resultaat :

$$y = 1.074 x + 1.11$$

Het verband tussen genoemde grootheden, berekend volgens de „least square analysis“, is vermeld in deel VI van dit verslag.

Beuland 7

De N-Nw- en K₂O-Nw-waarden van een aantal bijmestmonsters

Zoals in deel I van dit verslag is medegedeeld zijn de warenhuizen waarin de grondmonsters zijn gestoken, uitgezocht aan de hand van de analysecijfers van het op het Proefstation lopende bijmestonderzoek. Hierbij werd er naar gestreefd, dat de per grondsoort gemiddelde gloeirestwaarden van de kasmonsters zich tot elkaar zouden verhouden volgens de formule „2 humus-Nw+ 15”; zo ook de per grondsoort gemiddelde NaCl-Nw-, N-Nw- en K₂O-Nw-waarden van de kasmonsters. Dit is vrij goed gelukt. Voor de Z-monsters waren de N-Nw- en K₂O-Nw-waarden echter gemiddeld relatief hoog (zie het hoofdstuk „Resultaten”).

Teneinde na te gaan of van zandmonsters uit kassen de N-Nw- en K₂O-Nw-waarden steeds gemiddeld relatief hoog zijn, zijn van ruim duizend bijmestmonsters de analysecijfers voor stikstof en kali bewerkt. De resultaten van deze bewerking zijn weergegeven in de volgende tabel.

	aantal monsters	humus (gem)	N (gem)	q-N ^{*1}	K ₂ O (gem)	q-K ₂ O ^{*2}
zand	42	3.5	6.6	0.90	21.-	1.43
zavel	382	5.3	9.6	1.12	27.-	1.58
klei	277	9.1	13.-	1.17	28.-	1.27
venige klei	225	15.-	17.-	1.13	37.-	1.23
veen	138	28.-	26.-	1.10	54.-	1.14

*1) $q - N = N / \frac{1}{3} (2 \text{ humus} + 15)$

*2) $q - K_2O = K_2O / \frac{2}{3} (2 \text{ humus} + 15)$

Uit de tabel kan de conclusie worden getrokken, dat — in kassen — in vergelijking met andere grondsoorten voor zandgronden de verhouding ^{q-N} „N-Nw/(2 humus-Nw+15)” en „K₂O-Nw/(2 humus-Nw + 15)” niet of niet bijzonder hoog zijn.